

PRIMERJALNA ANALIZA

ORGANIZACIJA UČNE MOBILNOSTI V SLOVENIJI IN ITALIJI

PROJEKT:

SLOVENSKO-ITALIJANSKO ZAVEZNIŠTVO ZA ČEZMEJNO
PRAKTIČNO USPOSABLJANJE Z DELOM

CB_WBL

Projekt je bil odobren znotraj programa Interreg V-A Italija-Slovenija 2014-2020 - Javni razpis za standardne projekte št. 4/2016 11 ETS. Projekt sledi četrti prednostni osi programa oziroma njenemu specifičnemu cilju - okrepiti zmogljivosti institucionalnega sodelovanja s spodbujanjem javnih organov in ključnih akterjev programskega območja k oblikovanju skupnih rešitev za skupne izzive.

Izvedba tega projekta je sofinancirana s strani Evropske komisije. Vsebina publikacije je izključno odgovornost avtorjev in v nobenem primeru ne predstavlja stališč Evropske komisije.

PRI PRIPRAVI SO SODELOVALI:

Sodelavci Centra RS za poklicno izobraževanje:

Teja Žagar, Jurij Lenar, Vedran Jakačič, Darko Mali

Sodelavci Zadružnega centra za socialno dejavnost:

Branko Jazbec, Mitja Stefancic, Katia Štefanić

Ostali sodelavci:

Barbieri Oliviero (*I.S.I.S. Malignani Udine*), Četina Irena (*ŠC Nova Gorica*), Giacomelli Andrea (*ENAIIP FVG*), Gherbassi Dionisio (*SERVIS d.o.o.*), Collinassi Gilberto (*ENAIIP FVG*), Klančič Maja (*Srednja zdravstvena šola Ljubljana*), Kosic Marianna (*Regione Autonoma FVG - Direzione centrale lavoro, formazione, istruzione e famiglia*), Papež Miran (*ŠC Velenje*), Rigonat Lorella (*Ufficio Scolastico Regionale FVG*), Slapšak Urška (*CMEPIUS*), Šorc Tina (*Srednja gozdarska in lesarska šola Postojna*), Trajkovski Ljubo (*Inšpektorat RS za delo*), Zubalic Marco (*DIZ Jozef Stefan*)

Zbrala in uredila:

Teja Žagar

Center RS za poklicno izobraževanje, januar 2019

**V analizi uporabljeni izrazi, zapisani v slovnični obliki moškega spola, so uporabljeni kot nevtralni in veljajo enakovredno za oba spola.*

KAZALO VSEBINE

UVOD	4
1. METODOLOGIJA	5
2. KAJ JE MOBILNOST? KAKO JO BELEŽIMO?	7
3. POGOJI ZA IZVEDBO MOBILNOSTI	8
3.1. VERIFIKACIJA UČNEGA MESTA	8
3.2. KOMPETENCE IN USPOSABLJANJA MENTORJEV V PODJETJU	11
3.3. ZNANJE TUJEGA JEZIKA	13
4. KORAKI PRED MOBILNOSTJO	14
4.1. FINANCIRANJE	14
4.2. ISKANJE PARTNERJEV IN SPORAZUM O SODELOVANJU	16
4.3. NAČIN IZBIRE DIJAKOV	17
4.4. DOLOČITEV VLOG/NALOG V MOBILNOSTI	18
4.5. PRAVNI VIDIKI	18
4.6. ORGANIZACIJA TERMINA, POTI IN NAMESTITVE	24
5. KORAKI MED MOBILNOSTJO	26
6. KORAKI PO MOBILNOSTI	27
7. ZAKLJUČKI	28
8. LITERATURA IN VIRI	31
9. PRILOGE	34
9.1. Sporazum o sodelovanju v slovenščini in italijanščini	34
9.2. Pravila o izbiri dijakov za opravljanje praktičnega usposabljanja v tujini	40
9.3. Zaveza h kakovosti / Impegno all qualità	43
9.4. Primer pogodbe za udeležence usposabljanja v okviru programa Erasmus+	47
9.5. Glavne aktivnosti pred, med in po mobilnosti glede na deležnike	52
9.6. Primer programa predavanja na temo varnost in zdravje pri delu ter požarne varnosti	53
9.7. Seznam dijaških in študentskih domov na programskem območju	55
9.8. Primer evalvacije procesa mobilnosti dijakov v obliki strukturiranega intervjuja	58

UVOD

Namen projekta Interreg Italija - Slovenija, imenovan »Slovensko-italijansko zavezništvo za čezmejno praktično usposabljanje z delom - CB_WBL«, je omogočiti učinkovito sodelovanje med ponudniki poklicnega in strokovnega izobraževanja in podjetji na programskem območju. Na tak način bi dijakom in študentom višjih šol omogočili lažjo učno mobilnost med državama in opravljanje obvezne delovne prakse. V sklopu projekta smo zasnovali tri delovne skupine, pri čemer se je ena osredotočala na organizacijo mobilnosti, morebitne težave in ovire ter predloge za izboljšavo. Na podlagi individualnih prispevkov, delovnih srečanj in izkušenj na obeh straneh meje je nastala primerjalna analiza, ki je pred vami.

Namen pričujoče analize je pojasniti in prikazati vse v zvezi z organizacijo mobilnosti dijakov in študentov¹ - od pogojev za izvedbo do dela, ki nastane po zaključku mobilnosti, pri čemer se usmerjamo samo na programsko območje Interreg Italija - Slovenija². Na podlagi izmenjave mnenj/ocen, ki so jih podali izvedenci znotraj delovne skupine, ugotavljamo, da obstaja dober potencial za razvoj čezmejne učne mobilnosti, čeprav je ta še ne povsem zadostno ovrednoten. Projekt CB_WBL želi prispevati ravno k izboljšanju take vrste mobilnosti. Ni slučaj, da že v sami zasnovi, projekt cilja na vzpostavitev dolgoročnega, trajnega zavezništva za čezmejno usposabljanje z delom. Iz tega razloga je pomembno, da se na začetku izpostavi točke, ki so lahko v podporo pri izvajanju čezmejne učne mobilnosti, in sicer: geografska bližina, ki lahko pripomore k večji možnosti zaposlitve dijakov takoj ob zaključku šolanja (npr. na podlagi aktivnega mreženja in ohranjanja stikov z morebitnimi delodajalci); podobnost in primerljivost gospodarske strukture Slovenije in italijanskih dežel Furlanije-Julijske krajine (v nadaljevanju: FJK) in Veneto; ter nenazadnje, kulturna raznolikost ter dobra umeščenost tega območja v evropski kontekst.

Vsebinski del analize začnemo z opisom mobilnosti in pogojev, ki morajo biti izpolnjeni, da o njej sploh lahko začnemo razmišljati. Sledi poglavje z opredeljenimi koraki, ki jih je potrebno narediti pred izvedbo mobilnosti, kar vključuje financiranje, iskanje partnerjev v tujini, način izbire dijakov, določitev vlog akterjev v mobilnosti, zavarovanje in varstvo pri delu ter organizacijo poti in namestitve. Med samo izvedbo mobilnosti naj ne bi prihajalo do težav, v kolikor smo temeljito opravili vse potrebno pred izvedbo, zato na tem mestu samo na kratko opisujemo potek izpeljave mobilnosti. Koraki po izpeljani mobilnosti pa vključujejo predvsem evalvacijo, priznavanje in potrjevanje pridobljenega znanja v tujini. Primerjalno analizo zaključujemo s povzetki posameznih poglavij in prilogami, ki vsebujejo potrebne obrazce in primere dobrih praks.

¹ Priprava vsebinskih vidikov PUD in mobilnosti je vsebina Primerjalne analize poklicnega in strokovnega izobraževanja v Sloveniji in Italiji, ki so jo pripravili strokovnjaki prve delovne skupine v sklopu projekta CB_WBL.

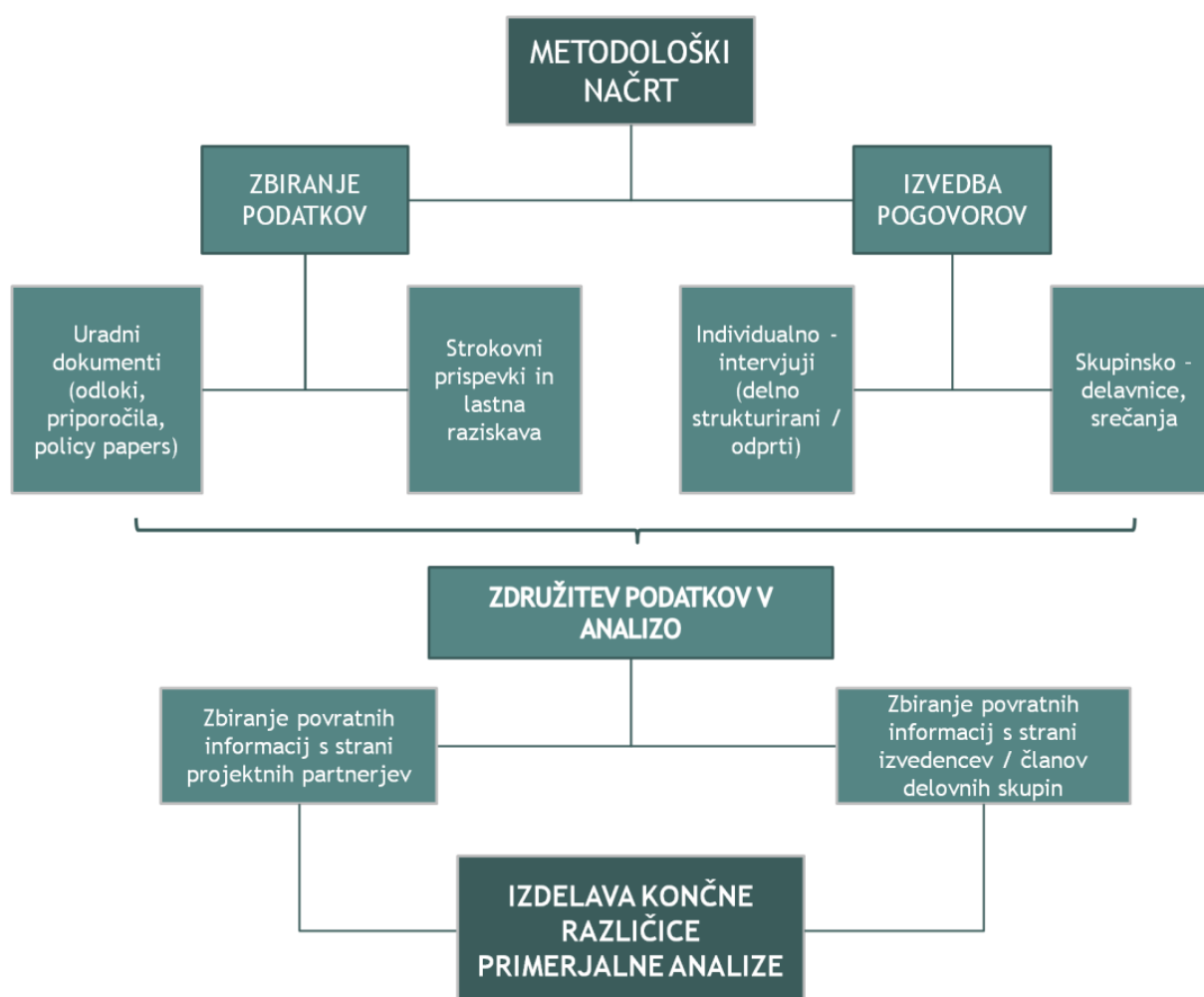
² Območje Interreg Italija - Slovenija vključuje 5 italijanskih statističnih regij (NUTS-3), in sicer Deželo Furlanijo Julijsko krajino s pokrajinami Videm, Pordenone, Gorica in Trst ter Deželo Benečijo (Veneto) s pokrajino Benetke ter 5 regionalnih statističnih regij v Sloveniji: Notranjsko-primorska, Osrednjeslovenska, Gorenjska, Obalno-kraška in Goriška.

1. METODOLOGIJA

Pričujoča primerjalna analiza temelji na predpostavki, da se organizacija mobilnosti ne razlikuje veliko, sploh, če gre za mobilnost v okviru programa Erasmus+, ki ima določena pravila in predvidene obrazce / dokumentacijo. Pri načrtovanju in izvedbi pričujoče analize smo se poslužili standardnih kvalitativnih metod, ki zaobjemajo predvsem dva vidika:

- zbiranje podatkov, ki je zajemalo zakonodajo, poročila programa Erasmus+, ECVET priporočila in priročnike ter kar smo že ugotovili z uvodno raziskavo o mobilnosti v Sloveniji in Italiji, ki smo jo na CPI izvedli v začetku leta 2018;
- izvedba pogovorov z izvedenci s področja organizacije mobilnosti dijakov srednjih in študentov višjih šol z obeh strani meje, in sicer v dveh oblikah: prek individualnih intervjujev (predvsem kar zadeva specifičnih aspektov mobilnosti - intervjuji so bili delno strukturirani, delno odprtega tipa) in prek skupinskih pogovorov, ki so potekali večinoma v oblikah delavnic in prek praktičnih metod zbiranja skupinskih feedbackov.

Slika 1: Potek izvedbe primerjalne analize.



Nenazadnje pa smo pri izboljšavi vsebin primerjalne analize uporabili povratne informacije (feedbacke) s strani že omenjenih izvedencev, kar je pripomoglo k zagotavljanju kakovosti in objektivnosti pri podajanju končnih izsledkov ter minimiziranju tveganja, da bi se med pisanjem pojavile napake (ki bi lahko izhajale iz subjektivne interpretacije s strani zadolženih za pripravo analize).

Velja še omeniti, da je bil fokus analize izključno na organizaciji mobilnosti znotraj poklicnega izobraževanja na programskem območju med Slovenijo in Italijo. Slednja je bila oblikovana skladno s cilji in potrebami projekta CB_WBL (npr. izboljšanje pogojev za učinkovito mreženje šol in podjetij), kar pomeni v podporo iskanju rešitev in orodij in torej v pomoč delu tretje delovne skupine. Analitični pristop je usklajen s potrebami *policy-makinga* na čezmejnem področju, kar ne nujno povsem sovпада s pristopom, ki je v uporabi pri znanstveno-strokovnih analizah, ki ciljajo predvsem na znanstvene presežke.

2. KAJ JE MOBILNOST? KAKO JO BELEŽIMO?

O »učni mobilnosti« govorimo pri odhodu posameznika v tujino zaradi študija ali usposabljanja, ki pripomore k razvoju strokovnih, socialnih in medkulturnih spretnosti in znanj, izboljša samozavest ter zaposljivost. Kadar govorimo o mobilnosti, imamo v mislih kratkotrajno mobilnost (do enega leta), ki se od študija v tujini razlikuje v tem, da je posameznik za celotno obdobje študija vpisan na izbrano tujo institucijo pod pogoji, ki veljajo tam.

Najbolj znan in razširjen program izvajanja mobilnosti je program vseživljenjskega učenja Erasmus+, ki se je začel izvajati 1. januarja 2014 in s tem nadomestil številne druge programe, ki so se izvajali prej (Erasmus, Leonardo da Vinci, Grundtvig). Program se bo izvajal do leta 2020 na področju izobraževanja, usposabljanja, mladih in športa.

Pri priznavanju strokovnih kvalifikacij, pridobljenih v tujini se še vedno pojavljajo težave, zato naj bi se tudi z razvijanjem novih oblik čezmejnega sodelovanja, izboljšala kakovost izobraževanja. Pri tem so nam v pomoč obstoječa evropska orodja, ki omogočajo večjo preglednost znanj, spretnosti in kompetenc ter njihovo priznavanje. To so ECTS, ECVET, EOK in Europass.

Namen evropskega sistema kreditnih točk v poklicnem izobraževanju in usposabljanju (ECVET) in v visokem šolstvu (ECTS) je:

- olajšati preverjanje in priznavanje praktičnih spretnosti in znanj, pridobljenih v različnih sistemih in državah, ki bi tako lahko šteje za poklicne kvalifikacije,
- olajšati mobilnost med različnimi državami in učnimi okolji,
- povečati združljivost različnih sistemov poklicnega izobraževanja in usposabljanja v Evropi ter kvalifikacij, ki jih omogočajo,
- povečati zaposljivost mladih s končanim poklicnim šolanjem ter zaupanje delodajalcev, da kvalifikacije iz poklicnega šolanja temeljijo na določenih spretnostih in znanju.

Evropsko ogrodje kvalifikacij za vseživljenjsko učenje (EOK) je skupno evropsko referenčno ogrodje, ki povezuje sisteme kvalifikacij različnih držav in deluje kot orodje za pretvorbo, s katerim naj bi postale kvalifikacije med različnimi sistemi in državami v Evropi lažje berljive in bolj razumljive. Ima dva glavna cilja: spodbujati mobilnost državljanov med državami in omogočati vseživljenjsko učenje. Kvalifikacije so razvrščene v 8 ravni.

Dokumenti Europass so prosto na voljo in omogočajo, da so pridobljene kvalifikacije in spretnosti jasne in razumljive. V pomoč je predvsem glosar aktivnih glagolov³, ki olajša zapise v potrdilu o mobilnosti, kjer se opiše strokovna ali z delom povezana pridobljena znanja in kompetence, pri čemer se opredeli tudi napredek, dosežena stopnja usposobljenosti in po potrebi navede pridobljene ocene in/ali opravljene teste.

³ <https://europass.cedefop.europa.eu/sl/documents/european-skills-passport/certificate-supplement/action-verbs-glossary>.

3. POGOJI ZA IZVEDBO MOBILNOSTI

3.1. VERIFIKACIJA UČNEGA MESTA

SLOVENIJA

Postopek verifikacije je obvezen za vse delodajalce, ki praktično usposablajo dijake v srednjem poklicnem izobraževanju ali praktično izobražujejo študente v višjem strokovnem izobraževanju. V srednjem strokovnem izobraževanju se verificirajo učna mesta, za katera je z izobraževalnim programom določenih vsaj 14 tednov praktičnega usposabljanja z delom. V nižjem poklicnem izobraževanju se učna mesta ne verificirajo. Po Zakonu o spremembah in dopolnitvah Zakona o poklicnem in strokovnem izobraževanju (ZPSI-1A, 2017⁴) je verifikacija učnih mest postopek preverjanja ustreznosti minimalnih pogojev glede delovnega prostora, opreme in dejavnosti, ki jih mora zagotavljati delodajalec. Ti so potrebni za doseganje ciljev praktičnega usposabljanja z delom v skladu z izobraževalnim programom, ki ga izvajajo pristojne zbornice, katere imajo javno pooblastilo na področju poklicnega in strokovnega izobraževanja.

Za izvedbo postopka verifikacije zbornica določi pristojno osebo ali imenuje verifikacijsko komisijo, ki ima predsednika in dva člana. Izpolnjevanje minimalnih pogojev iz 31. člena tega zakona lahko v postopku verifikacije ugotavlja le oseba, ki izpolnjuje izobrazbene pogoje za mentorja v skladu s tem zakonom oziroma z zakonom, ki ureja vajeništvo, v primeru verifikacije vajeniških učnih mest. Zbornica po uradni dolžnosti preverja izpolnjevanje pogojev delodajalcev in če ugotovi, da delodajalec več ne izpolnjuje pogojev za izvajanje praktičnega usposabljanja z delom, o tem izda odločbo in uskladi podatke v registru učnih mest ter razvidu vajeniških učnih mest. Določbe tega člena, ki veljajo za verifikacijo učnih mest, se uporabljajo tudi za verifikacijo vajeniških učnih mest pri delodajalcih, ki izvajajo praktično usposabljanje z delom vajencev.

Postopek verifikacije se začne z vložitvijo vloge (vloga za verifikacijo za dijake in vloga za verifikacijo za študente), ki je na voljo na spletni strani OZS, na območnih obrtno-podjetniških zbornicah ali na zahtevo po elektronski ali navadni pošti. Izpolnjeno vlogo skupaj z zahtevanimi prilogami, ki so navedene na dnu vloge, pošljejo podjetja na OZS. Če je vloga popolna, se postopek nadaljuje z organiziranjem komisije, ki opravi pregled obratovalnice, o katerem je delodajalec predhodno obveščen. OZS je za opravljanje verifikacij imenovala strokovne komisije, ki na podlagi veljavnih kadrovskih in materialnih pogojev za izvajanje praktičnega usposabljanja z delom za dijake in praktičnega izobraževanja v delovnem procesu za študente, ugotavljajo ali obratovalnice izpolnjujejo predpisane pogoje. Na podlagi zapisnika o pregledu se obratovalnici, ki ustreza predpisanim pogojem, izda odločba o izpolnjevanju pogojev ter reprezentančno potrdilo.

Bodoči delodajalci z učnimi mesti morajo biti pozorni predvsem na pogoj pridobljene pedagoško-andragoške usposobljenosti, ki je obvezen pogoj za mentorja in izobraževalca dijakov in študentov. Seminarje za pridobitev pedagoško-andragoške usposobljenosti organizira OZS.

Pravilnik o verifikaciji in vodenju registra učnih mest ter o izbrisu iz registra navaja, da je delodajalec dolžan zbornici sporočiti (najkasneje v roku 8 dni) vsako spremembo podatkov

⁴ <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2017-01-3194?sop=2017-01-3194>.

registra. Prav tako je potrebno sporočiti vse nove mentorje oziroma morebiten izbris le-teh, spremembe pa se podajo z izpolnitvijo vloge za spremembo podatkov, katero je potrebno poslati na naslov OZS. V kolikor delodajalec ne želi biti več vpisan v register učnih mest, to sporoči z vlogo za izbris iz registra.

Kadrovski in materialni pogoji za izvajanje praktičnega usposabljanja dijakov

Kadrovski pogoji

Delodajalec, ki poklicno usposablja dijake z delom, mora imeti: mojstrski izpit iz ustrezne stroke (ki vključuje pedagoško-andragoška znanja) ali ustrezno triletno poklicno šolo in vsaj pet let ustreznih delovnih izkušenj, ustrezno srednjo strokovno izobrazbo in vsaj pet let ustreznih delovnih izkušenj, višjo izobrazbo iz ustrezne stroke in vsaj dve leti ustreznih delovnih izkušenj ali visoko izobrazbo iz ustrezne stroke in vsaj eno leto ustreznih delovnih izkušenj. Vsi naštet, razen mojstrov, morajo opraviti tudi pedagoško-andragoški seminar. Namesto delodajalca lahko izobraževanje dijaka prevzame tudi njegov zaposleni delavec, ki izpolnjuje zgoraj navedene pogoje.

Materialni pogoji

Za izvajanje praktičnega izobraževanja v obratovalnici mora biti delovno (učno) mesto opremljeno v skladu z zahtevami posameznega programa. Oprema mora zadoščati minimalnim pogojem, ki zagotavljajo doseganje zadovoljive kakovosti izdelkov in storitev ter realizacijo ciljev praktičnega usposabljanja z delom za posamezno poklicno usmeritev. Na učnem mestu mora delodajalec zagotoviti vse pogoje za varstvo in zdravje pri delu. Pri ocenjevanju primernosti obratovalnice se upošteva zlasti: delovne prostore in opremo, stroje in naprave.

Kadrovski in materialni pogoji za izvajanje praktičnega izobraževanja študentov

Kadrovski pogoji

Za izvajanje praktičnega izobraževanja študentov mora imeti mentor najmanj višjo strokovno izobrazbo ustrezne smeri, pedagoško-andragoško usposobljenost po programu, ki ga predpiše OZS in dve leti delovnih izkušenj v stroki. Izobraževalec, ki je v pomoč mentorju, pa srednjo strokovno izobrazbo in pedagoško-andragoška usposobljenost po programu, ki ga predpiše OZS in najmanj pet let delovnih izkušenj v stroki. Mentor ali izobraževalec, ki je usposabljal dijake ali študente v praktičnem izobraževanju ali izobraževanju z delom (najmanj 2 dijaka ali študenta) in nima ustrezne pedagoško-andragoške usposobljenosti, mora pedagoško-andragoško usposobljenost pridobiti v naslednjih 2 letih. V nasprotnem primeru mu bo odvzeta možnost usposabljanja študentov.

Materialni pogoji

Za verifikacijo mora biti zagotovljena opremljenost delovnega študijskega mesta v skladu z zahtevami izobraževalnega programa. Oprema mora zadostiti minimalnim pogojem, ki zagotavljajo doseganje zadovoljive kakovosti storitev ter realizacijo ciljev praktičnega izobraževanja za poklic (poklicni standard) v celoti. Podjetje mora ustrezati tehničnim predpisom ter mora zagotoviti izvajanje predpisov s področja varstva in zdravja pri delu (Zakona o varnosti

in zdravju pri delu [ZVZD-1], 2011)⁵, Pravilnika o varovanju zdravja pri delu otrok, mladostnikov in mladih oseb⁶ ter drugih ustreznih predpisov) ter imeti sistem kakovosti.

ITALIJA

Z vidika verifikacije učnega mesta so v Italiji zadeve nekoliko drugače urejene v primerjavi s slovenskimi standardi. Sprva je potrebno preveriti razumevanje koncepta verifikacije kot takega, saj za razliko od Slovenije, kjer je pojem zakonsko urejen, je isti pojem v Italiji razumljen predvsem kot preverjanje standardov poslovanja in spoštovanja regulative. Namreč, če podjetje ne zadošča standardom, potem tudi krši regulativo. Za take verifikacije pa so pristojne le določene oblasti.

V Italiji ne obstaja centraliziran sistem preverjanja delovnih mest z vidika na delu temelječega učenja in usposabljanja z delom. Šole pa kljub temu izvajajo preglede glede ustreznosti delovnih mest za dijake. Na primer: šolski mentor ima možnost, da preveri ustreznost poteka dela v sklopu izmenjave šola-delo (ASL - *Alternanza scuola-lavoro*)⁷. Obstajajo še dodatna jamstva za dijake in za pravilno izvajanje ASL. Med pomembnejše dokumente velja omeniti predvsem Listino pravic in dolžnosti dijakov (*Carta dei diritti e dei doveri per gli studenti in alternanza*)⁸, ki dijakom omogoča, da podajo oceno o praksi izvedeni v podjetju/ustanovi. Med pristojnimi organi za preverjanje morebitnih prekrškov pa velja omeniti italijanski Inšpektorat za delo (*Ispettorato del lavoro*).

Pri pošiljanju dijakov na prakso v podjetja se organizatorji praktičnega izobraževanja poslužujejo predvsem kontaktov, s katerimi šola že razpolaga oziroma s kontakti, ki jih imajo s podjetniki (osebni kontakti). V kolikor se mednarodno mobilnost oblikuje na nivoju šola-šola je s tega vidika nekako zagotovljeno, da bo dijak iz tuje države opravil prakso v »dobrem« podjetju. Naj omenimo, da s formalnega vidika obstaja register vseh podjetij, ki sodelujejo pri ASL, vendar ta register ni zelo prepoznaven. Drugače povedano, formalni register, v katerega naj bi sodila izključno verificirana podjetja, je šele v pripravi in šole iz njega zaenkrat zelo poredkoma črpajo podatke o podjetjih za praktično usposabljanje dijakov. Malo verjetno je, da učitelji oziroma šole, ki pošiljajo dijake na prakso, vodijo svoj osebni register podjetij in da sproti preverjajo kakovost podjetij na podlagi sistemov vodenja kakovosti. Je pa možno, da se takega sistema poslužujejo nekateri poklicni zavodi, ki so prisotni na območju Interreg Italija-Slovenija.

V Italiji ne obstajajo striktni pogoji o tem ali naj ima mentor pedagoško-andragoško usposobljenost ali ne. Ni možno trditi, da se v Italiji sistematično preverja kvalifikacije in pedagoško usposobljenost mentorjev. Obstaja razkorak med večjimi, strukturiranimi podjetji, ki so (vsaj kar zadeva deželo FJK) maloštevilna, vendar navadno imajo usposobljenega mentorja (npr. kadrovske službe, ki ima tudi vlogo profesionalnega mentorja), in malimi ali srednje-velikimi podjetji, kjer

⁵ <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/103969>.

⁶ <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2015-01-2595?sop=2015-01-2595>.

⁷ Več o programu *Alternanza scuola lavoro* na spletnih straneh: <http://www.miur.gov.it/-/la-buona-scuola>; <http://www.gazzettaufficiale.it/eli/id/2015/07/15/15G00122/sg>.

⁸ <http://www.alternanza.miur.gov.it/allegati/2017/Carta-dei-diritti-e-dei-doveri.pdf>.

je usposobljen mentor redkost oziroma je lahko isti mentor hkrati dodeljen več manjšim podjetjem. Večina podjetij v FJK je malih ali srednje-velikih, tako da je usposobljen mentor zaenkrat prej izjema kot pravilo. Ni pa rečeno, da se stvari ne bodo izboljšale v bodočih letih, kar je odvisno tudi od vlaganj v programe vajeništva in usposabljanja.

3.2. KOMPETENCE IN USPOSABLJANJA MENTORJEV V PODJETJU

SLOVENIJA

V Sloveniji je mentor lahko oseba, ki izpolnjuje naslednje pogoje:

- ima mojstrski, delovodski ali poslovodski izpit ali
- ima najmanj srednjo strokovno izobrazbo in tri leta delovnih izkušenj.

Izjemoma je lahko mentor tudi oseba, ki ima najmanj srednjo poklicno izobrazbo, pedagoško-andragoško usposobljenost in najmanj pet let delovnih izkušenj s področja poklica, za katerega se dijak izobražuje. Mentor ne more biti oseba, ki ji je prepovedano sklepanje delovnega razmerja oziroma opravljanje dela na področju vzgoje in izobraževanja po zakonu, ki ureja organizacijo in financiranje vzgoje in izobraževanja (Zakon o vajeništvu [ZVaj], 2017, 9. člen⁹).

Pravico do opravljanja mojstrskega, delovodskega ali poslovodskega izpita ima, kdor izpolnjuje enega izmed naslednjih pogojev:

- je pridobil srednjo poklicno izobrazbo in ima vsaj tri leta izkušenj na področju, na katerem želi opravljati izpit;
- je pridobil srednjo strokovno izobrazbo in ima vsaj dve leti izkušenj na področju, na katerem želi opravljati izpit;
- ima najmanj višjo strokovno izobrazbo in ima vsaj eno leto izkušenj na področju, na katerem želi opravljati izpit.

Izpit je sestavljen iz štirih delov in sicer iz praktičnega dela oziroma I. dela, strokovno-teoretičnega dela oziroma II. dela, poslovodno-ekonomskega dela oziroma III. dela in pedagoško-andragoškega dela oziroma IV. dela. Vrstni red opravljanja posameznih delov (delovodskega in poslovodskega) izpita kandidat lahko poljubno izbira. Kandidat mora opraviti vse obveznosti v roku treh let od opravljanja prvega izpita, sicer mora izpit ponovno opravljati v celoti (Obrtni zakon [ObrZ-UPB1], 2004¹⁰; Pravilnik o delovodskih in poslovodskih izpitih, 1999¹¹; Pravilnik o mojstrskih izpitih, 2004¹²).

Projekt Usposabljanje mentorjev 2016-2021¹³ omogoča brezplačno usposabljanje mentorjev v podjetju dijakom (srednjih poklicnih in strokovnih šol) oziroma študentom (višjih strokovnih šol) za izvajanje praktičnega usposabljanja z delom (PUD) oziroma praktičnega izobraževanja (PRI).

⁹ <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2017-01-1324>.

¹⁰ <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/48366>.

¹¹ <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/1999-01-0717/pravilnik-o-delovodskih-in-poslovodskih-izpitih>.

¹² <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2004-01-4350?sop=2004-01-4350>.

¹³ <http://www.usposabljanje-mentorjev.si/>.

Projekt prav tako spodbuja krepitev usposobljenosti mentorjev v podjetjih za kakovostno izvajanje mentorstva ostalim udeležencem drugih oblik praktičnega usposabljanja oziroma izobraževanja (vajenci). Za mentorje v podjetjih se izvajajo vsaj 24-urna usposabljanja (ki trajajo 3 dni) in se zaključijo s pripravo projektne naloge. Tematski sklopi teh usposabljanj so: razvojne značilnosti mladostnika in komunikacija (1. dan), načrtovanje učnega procesa v delavnem okolju, izobraževalni sistem v RS in ergodidaktika (2. dan) ter psihološke osnove učenja in poučevanja (3. dan).

Z izvajanjem usposabljanja se zagotovi mnogo višjo raven usposobljenosti mentorjev za delo z dijaki in študenti, posledično pa tudi boljša učna mesta za dijake in študente v različnih ustanovah. Prav tako se izboljša komunikacija med šolami in ustanovami, podjetjem pa omogoča pridobitev enega od kriterijev za vpis v register učnih mest. V program usposabljanja za mentorje dijakom na PUD se lahko vključi, kdor ima poklicno ali srednjo strokovno izobrazbo in vsaj pet let ustreznih delovnih izkušenj oziroma kdor ima višjo izobrazbo in vsaj dve leti ustreznih delovnih izkušenj. V program usposabljanja za mentorje študentom na PRI pa se lahko vključi, kdor ima višjo izobrazbo in vsaj dve leti ustreznih delovnih izkušenj.

ITALIJA

Podjetje oziroma ustanova, ki sprejme dijaka na usposabljanje v Italiji, določi osebo zadolženo za njegovo mentorstvo (Operativni vodnik Ministrstva za izobraževanje, visoko šolstvo in raziskave¹⁴). Mentor lahko načeloma uči oziroma spremlja največ pet vajencev oziroma dijakov v ASL. Pri tem je potrebno upoštevati tudi številčne omejitve, ki jih določa okvirna normativa, ki zadeva obrtniška podjetja.

S formalnega vidika mora mentor v podjetju (ki je lahko tudi lastnik) izpolnjevati določene pogoje za opravljanje nalog pri usmerjanju dijaka, nudenju pomoči za osvajanje kompetenc in za dijakovo usposabljanje za poklic¹⁵:

- imeti mora kvalifikacijo (navedeno v pogodbi) najmanj na isti ravni, kot jo bo osvojil dijak ob zaključku izobraževanja;
- njegove delovne obveznosti morajo biti skladne s tistimi, ki jih opravlja dijak/vajenec;
- imeti mora najmanj 3 leta delovnih izkušenj (oziroma poklicnih izkušenj).

Formalno usposobljeni mentorji v podjetju so zaenkrat prisotni samo v večjih podjetjih (kot na primer *Danieli & C. Officine Meccaniche S.p.A.*, *Fincantieri S.p.A.* in *Illycaffè S.p.A.*). Primanjkuje tudi oseb s končano univerzitetno izobrazbo, torej takih, ki bi lahko naloge mentorstva opravljale na visoki ravni. Poleg prej omenjenih pogojev naj bi oseba, ki opravlja funkcijo mentorja v podjetju, bila tudi zmožna učinkovitega sodelovanja s šolskim mentorjem, za kar so predvideni programi usposabljanja. Na primer italijanski Zavod za aktivno zaposlovanje (ANPAL - *Agenzia*

¹⁴ <http://www.istruzione.it/allegati/2015/guidaASLinterattiva.pdf>.

¹⁵ Več o zahtevanih kvalifikacijah mentorjev v podjetju v Italiji na spletnih straneh: www.alternanzaescuola.it; <http://www.isfol.it/>.

*Nazionale Politiche Attive Lavoro*¹⁶⁾ v letu 2018 razpisuje možnost financiranja programov za kritje stroškov mentorstva v podjetjih (sicer pod določenimi pogoji).

3.3. ZNANJE TUJEGA JEZIKA

SLOVENIJA IN ITALIJA

Nezadostno znanje jezikov se uvršča med glavne ovire za sodelovanje v mobilnosti na področju izobraževanja in usposabljanja mladih. Spletna jezikovna podpora (E+OLS)¹⁷⁾ je na voljo za vse uradne evropske jezike in omogoča dostop do enostavnega in prožnega učenja. Prispeva tudi k doseganju posebnega cilja programa Erasmus+: spodbujanje učenja jezikov in jezikovne raznolikosti. Udeleženci, ki se aktivno učijo na spletu, izboljšajo svoje znanje za najmanj eno stopnjo v okviru skupnega evropskega referenčnega okvira za jezike. Medtem ko so za učenje italijanščine na voljo vse storitve (preverjanje jezikovnega znanja, jezikovni tečaji vseh stopenj, novice, inštrukcije v živo), sta za učenje slovenščine razpoložljivi le preverjanje jezikovnega znanja in jezikovni tečaj stopnje A1. V okviru jezikovnih tečajev so na voljo različne inštrukcije v živo, na primer učne ure in interaktivni spletni tečaji. Udeleženci z že dovolj dobrim znanjem glavnega jezika (najmanj raven B2), ki ga bodo potrebovali v tujini, lahko namesto tega opravljajo tečaj lokalnega jezika, če je ta na voljo v spletni jezikovni podpori. Če med jeziki spletne jezikovne podpore ni glavnega jezika, bo organizacija pošiljateljica ali organizacija gostiteljica zagotovila drugačno jezikovno podporo. Po vrnitvi domov udeleženci opravijo končni jezikovni preskus, s katerim preverijo svoj napredek med prebivanjem v tujini. Spletna jezikovna podpora je trenutno na voljo:

- visokošolskim študentom¹⁸⁾ iz držav programa Erasmus+, ki v tujini študirajo od 3 do 12 mesecev ali v drugi državi programa opravljajo prakso od 2 do 12 mesecev;
- dijakom poklicnega izobraževanja, ki v tujini študirajo ali se usposabljaajo najmanj 19 dni;
- mladim v evropski prostovoljski službi (od 2 do 12 mesecev).

Ostali načini, kako šole rešujejo težave dijakov z znanjem jezika države gostiteljice, kar lahko impliciramo tudi na projekt CB_WBL (Medved in Godejša, 2008; Slapšak in Stanovnik Perčič, 2012):

- jezikovne priprave v obliki delavnic,
- priprava dodatnega gradiva s področja jezika stroke,
- dodatne ure jezika,
- prisotnost spremljevalca (torej učitelja z dobrim znanjem jezika),
- priprava slovarčka najpogostejših izrazov.

¹⁶⁾ <http://www.anpal.gov.it/Pagine/default.aspx>.

¹⁷⁾ http://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/resources/online-linguistic-support_sl.

¹⁸⁾ Preverjanje znanja jezika je zanje pred odhodom obvezno, saj morajo obvladati jezik na ravni, ki jo zahteva ustanova gostiteljica (razen za domače govorce in v ustrezno utemeljenih primerih).

4. KORAKI PRED MOBILNOSTJO

Organizacijske aktivnosti pred mobilnostjo so naslednje:

- Iskanje virov financiranja;
- Vzpostavitev partnerstva in podpis memoranduma;
- Način izbire dijakov, ureditev zavarovanja, varstvo pri delu;
- Organizacija poti in namestitve;
- Dogovor o ocenjevanju, oblikovanje in podpis učnega dogovora in ostalih dokumentov.

4.1. FINANCIRANJE

Tako v Sloveniji kot v Italiji poteka financiranje mednarodnih mobilnosti z namenom opravljanja prakse preko programa Erasmus+, na katere se lahko prijavijo samostojne šole, šolski centri ali konzorciji šol¹⁹. To je osrednji program EU za sodelovanje na področju izobraževanja, usposabljanja, mladine in športa za obdobje 2014-2020. Za obdobje 2021 do 2027 je predlagana podvojitev sredstev v primerjavi s trenutnim programom Erasmus+, to je 30 milijard evrov, in sicer 25,9 milijarde za izobraževanje in usposabljanje, 3,1 milijarde evrov za mlade in 550 milijonov evrov za šport. Program »Erasmus« bo glavno orodje graditve Evropskega izobraževalnega prostora, saj bo podpiral učno mobilnost, sodelovanje med organizacijami in institucijami ter deloval v podporo razvoju politik in sodelovanja. Ob tem se bo v letih od 2021-2027 nadaljevalo s perspektivo ESS+, ki bo združila Evropski socialni sklad (ESS²⁰) in Pobudo za zaposlovanje mladih²¹, Sklad za evropsko pomoč najbolj ogroženim (FEAD²²), Program EU za zaposlovanje in socialne inovacije (EaSI²³) in program EU za zdravje²⁴. Cilj te perspektive je omejevanje težav, ki so se pojavile na trgu dela oziroma premeščanje družbenih izzivov, s katerimi se soočajo številni evropski državljani, predvsem mlajši. Italija in Slovenija bosta lahko koristili finančne inštrumente tega sklada pri izvedbi programov poklicnega izobraževanja in v podporo mobilnosti dijakov in študentov.

SLOVENIJA

Javni štipendijski, razvojni, invalidski in preživninski sklad Republike Slovenije ponuja dijakom in študentom višjih šol sledeče štipendije za mobilnost v tujino²⁵, za katere so razpisi stalno odprti:

- Zoisova štipendija, ki jo lahko pridobijo dijaki ali študenti za izobraževanje v tujini. Namenjena je spodbujanju izobraževanja ter doseganja višje ravni izobrazbe, dvigu odgovornosti štipendistov za svoje izobraževanje in za izbiro izobraževalnega programa, krajšanju dobe izobraževanja in izboljšanju zaposljivosti. Višina osnovne štipendije je 120 €

¹⁹ Npr. Konzorcij ekonomskih šol, katerega je ustanovila Ekonomska šola Celje.

²⁰ <http://ec.europa.eu/esf/home.jsp?langId=sl>.

²¹ <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1176&langId=sl>.

²² <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1089&langId=sl>.

²³ <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1081&langId=sl>.

²⁴ https://ec.europa.eu/health/funding/programme_sl.

²⁵ <http://www.sklad-kadri.si/si/izobrazevanje-v-tujini/>.

(za dijake) oziroma 140 € (za študente) in višina osnovne štipendije za tujino 240 € (za dijake) oziroma 280 € (za študente). Prav tako lahko štipendist (pod določenimi pogoji) dobi dodatek za bivanje v višini 80 €, dodatek za posebne potrebe pa v višini 50 €.

- Štipendija za študijski obisk v tujini, namenjena dijakom, udeležencem izobraževanja odraslih na srednješolskem izobraževalnem programu ter študentom (višješolskega izobraževanja in visokošolskega izobraževanja 1. in 2. bolonjske stopnje). Ta štipendija praviloma vključuje osnovno štipendijo in štipendijo za potne stroške.
- Štipendija za individualno mobilnost študentov v tujini v okviru programa Erasmus+, namenjena študentom višješolskega in visokošolskega izobraževanja v Republiki Sloveniji za študij v tujini. Ta štipendija se izplača kot dodatek k finančni podpori iz programa Erasmus+.
- Štipendija za sodelovanje študentov in dijakov (ter tudi njihovih mentorjev) na tekmovanjih iz znanja ali raziskovanja v tujini. Ta štipendija vključuje kritje stroškov mobilnosti na tekmovanje v tujini (potni stroški, stroški bivanja, kotizacij in prijavnin) ter ostalih stroškov, ki so povezani z mobilnostjo iz Slovenije na tekmovanje v tujini.

Štipendije za študij v tujini ponujajo tudi nekatere druge ustanove:

- Državna štipendija, ki jo dodeljujejo pristojni centri za socialno delo in sicer so do nje upravičeni dijaki in študenti, ki so državljani Republike Slovenije in izkazujejo ustrezen dohodek oziroma premoženje na družinskega člana.
- Občinska štipendija, ki jo dodeljujejo nekatere občine.
- Štipendija državnih organov, ki jo dodeljujejo nekatera ministrstva.
- Štipendija nepridobitnih (oziroma nevladnih) organizacij (na primer Fundacije Parus).
- Štipendija tujih ustanov (na primer izobraževalnih ustanov v tujini in z njimi povezanih raziskovalnih inštitutov).

ITALIJA

Prav tako kot v Sloveniji, je tudi v Italiji predviden zagon ESS+. Na tem mestu gre izpostaviti nekatere že obstoječe primere dobrih praks, ki zadevajo izvedbo mobilnosti dijakov šol s slovenskim učnim jezikom v Italiji, kateri delovno izkušnjo opravijo v podjetjih ali ustanovah v matici (izvedba je možna tudi na podlagi finančne podpore).

Primer iz prakse 1: Šola iz Sv. Ivana v Trstu je imela v zadnjih letih kar nekaj primerov dijakov, ki so prakso opravili v Sloveniji. Večina njih je prakso opravila v podjetjih v Sežani ali v podjetjih v kakem bližnjem mestu ob meji, ki so zlahka dosegljivi. K taki izbiri je botrovalo predvsem dejstvo, da je Sežana logistično zelo blizu in so bili zato tudi prevozni stroški za dijake (oz. njihove družine) minimalni. Edini primer, ko so družine dijakov zaprosile za finančno pomoč za kritje prevoznih stroškov, je bilo v primeru dveh dijakov, ki sta prakso opravila v Novi Gorici. V tem primeru je šola krila stroške s finančnimi sredstvi, ki jih ministrstvo dodeljuje ravno v namene izvedbe izmenjave šola-delo.

Primer iz prakse 2: Dijaki petih razredov Državnega tehničnega zavoda s slovenskim učnim jezikom v Trstu že nekaj let opravljajo delovno prakso v Ljubljani. Izmenjava za izvedbo delovne prakse namreč poteka že pet let. V ta namen prejema finančno podporo preko Zavoda Republike Slovenije za šolstvo, in sicer iz sredstev, ki jih za pobude za dijake namenja slovensko Ministrstvo

za izobraževanje, znanost in šport. V ta namen ne obstaja poseben sklad, temveč ministrstvo nudi podporo na podlagi finančnega in vsebinskega načrta. Na primer: septembra 2018 so omenjeni dijaki s pomočjo profesorjev, ki so zaposleni na šoli, poiskali v Ljubljani primerna podjetja in mentorje za izvedbo prakse. Praksa v podjetjih je trajala dva tedna, dijaki pa so v bili tem času nameščeni v Dijaškem domu Ivana Cankarja. Ker je izvedba mobilnosti potekala skladno z načrti, je bila deležna zelo dobre ocene.

4.2. ISKANJE PARTNERJEV IN SPORAZUM O SODELOVANJU

SLOVENIJA IN ITALIJA

Šole imajo na razpolago razne možnosti za vzpostavitev partnerstva z ostalimi šolami ali s podjetji, kar tudi lahko impliciramo na programsko območje Interreg Italija - Slovenija. Na tem mestu navajamo nekatere možne načine vzpostavitve partnerstva:

- šola se obrne na posredniško organizacijo²⁶ v tujini, ki jim nudi organizacijsko podporo (iskanje delovnih mest za dijake, namestitvev, mentorstvo ipd.);
- šola ima ustaljene partnerje, s katerimi je sodelovala že v preteklih projektih;
- preko sodelovanja v mednarodnih mrežah;
- kontaktni seminarji;
- načrtno iskanje šole po spletu glede na stroko;
- preko zbornic (gospodarskih, obrtnih, trgovinskih ...), saj razpolagajo s seznamom podjetij;
- uporaba spletnega zemljevida, kjer so objavljeni vsi nosilci Listin kakovosti v poklicnem izobraževanju in usposabljanju²⁷;
- preko eTwinning portala;
- preko konzorcijev (npr. EFTA);
- po priporočilu slovenskih/italijanskih šol.

Izpostavljeno je bilo, da so kontaktni seminarji, kjer pride do osebnega stika, najboljši način za spoznavanje kolegov z drugih šol, saj omogočajo tkanje medsebojnih vezi in preverjanje morebitnih sodelovanj. Najboljša partnerstva, ne glede na to, kako so vzpostavljena, pa so tista, ki temeljijo na zaupanju. Po sami vzpostavitvi kontakta, šole delujejo po načelu postopnosti. To pomeni, da gredo predstavniki šol na obisk v tujino, da vidijo kdo in kje bo sprejel njihove dijake na mobilnost in le-ti so zadnji, ki spoznajo partnerja v tujini. Če se izkaže, da je partnerstvo uspešno in bi lahko trajalo dalj časa, se lahko tudi sklene sporazum o sodelovanju.

Sporazum o sodelovanju (*Memorandum of understanding*) je dokument, ki spada med ECVET obrazce. Dokument je v primeru projektov mednarodnih mobilnosti sporazum med dvema partnerskima organizacijama, ki aktivno sodelujeta na področju izmenjav dijakov ter strokovnih delavcev. Sporazum je formalni dogovor, ki pa ni zavezujoč v primeru odpovedi posameznih mobilnosti katere od podpisnic. Dogovor velja na načelni ravni ter opisuje način sodelovanja. O posameznih mobilnostih se partnerski organizaciji dogovorita v času priprave na posamezno

²⁶ Posredniška organizacija v Sloveniji, ki išče znotraj programa Erasmus+ ustrezna podjetja za tuje dijake, je SiMO experience v Ljubljani.

²⁷ http://ec.europa.eu/assets/eac/erasmus-plus/charters/vcmap_en.htm.

mobilitnost. Praksa je, da sporazum podpišeta organizaciji (pošiljateljica in gostiteljica), ki že dlje časa sodelujeta ter imata utečen sistem urejanja mednarodnih mobilnosti. Vsebina sporazuma obsega: podatke obeh organizacij, odgovorne ter kontaktne osebe, podatke o stopnji in področjih izobraževanja ter usposabljanja dijakov, način preverjanja in ocenjevanja pridobljenega znanja, izdajo certifikatov, dolžnosti ter odgovornosti partnerskih organizacij, rok trajanja pogodbe, izdajo potrdil o pridobljenem znanju, zavezo h kakovosti in podpise odgovornih oseb. Primer ECVET sporazuma o sodelovanju smo iz angleščine prevedli v slovenščino in italijanščino (priloga 9.1).

4.3. NAČIN IZBIRE DIJAKOV

SLOVENIJA IN ITALIJA

Na šolah v Sloveniji in deželi FJK večinoma izbirajo dijake za udeležbo na mobilnosti z razpisom, ki ga objavijo eno šolsko leto pred izvedbo mobilnosti in je praviloma namenjen dijakom višjih letnikov. V razpisu je navedeno število prostih mest za posamezno mobilnost/državo, pogoji in merila za izbor, rok za prijavo in prijavnica.

V kolikor se na mobilnost prijavi več dijakov kot je na voljo prostih mest, je izpeljan izbirni postopek. Kriterije za izbiro dijakov za mobilnost določi šola sama. Priporočljivo je, da šole opravijo izbiro tudi če je manj prijavljenih dijakov, kot je število mest, pri čemer upoštevajo povprečne ocene, znanje angleščine ali drugega tujega jezika, motivacijsko pismo ali razgovor. Vse šole pa imajo še dodaten kriterij in sicer, da dijak ne sme imeti veljavne izrečene kazni, višje od ukora razrednika oz. ukora vzgojitelja v dijaškem domu. Poleg omenjenih kriterijev nekatere šole na programskem območju Interreg Italija - Slovenija upoštevajo še:

- Europass življenjepis;
- uspešnost (povprečna ocena) pri praktičnem pouku;
- mnenje/ocena razrednika, učitelja praktičnega pouka, učitelja tujega jezika (zrelost, odgovornost, odnos do šolskega dela, vedenje);
- psihosocialni kriterij (osebna zrelost, odgovornost, vedenje);
- pedagoški kriterij (odnos do šolskega dela, sodelovanje pri tekmovanjih, ostalih dogodkih šole, izostanki, pomoč v razredu);
- strokovni kriteriji (zanimanje za stroko, zadovoljiv nivo znanja tujega jezika);
- prostovoljnost (lastna želja po praktičnem usposabljanju v tujini, soglasje staršev);
- pripravljenost gostovanja dijakov iz tujine (vzajemnost);
- drugo.

Primer navedbe konkretno razdelanih in obširnih kriterijev ter njihovega točkovanja se nahaja v prilogi 9.2.

4.4. DOLOČITEV VLOG/NALOG V MOBILNOSTI

SLOVENIJA IN ITALIJA

Določitev vlog oziroma nalog pri izpeljavi mobilnosti, je odvisna od več dejavnikov, in sicer od vrste partnerstva (šola-šola, šola-podjetje, šola-šola-podjetje, šola-posredniška organizacija), trajanja sodelovanja, števila mobilnosti, vrste mobilnosti ... Za pomoč pri razdelitvi obveznosti je s strani Erasmus+ priporočljiv obrazec »Zaveza h kakovosti« (*Erasmus+ VET mobility Quality commitment*), ki ga v slovenščini in italijanščini prilagamo v prilogi 9.3.

Delo vseh, ki sodelujejo v mobilnosti temelji na vzajemnosti (daj-dam) in delajo zastonj. Plačati je potrebno le storitve posredniških organizacij. V kolikor gre za partnerstvo šola-podjetje, potem skušajo predstavniki šol podjetja, da ne bi zaračunali organizacijskih stroškov, spodbuditi tako, da jim pojasnijo, da je to njihova potencialna delovna sila pri čemer je do zaposlitev tudi že prišlo.

Šole z dijaki sklenejo pogodbo za udeležence usposabljanja v okviru programa Erasmus+. Ta pogodba vsebuje 7 členov znotraj posebnih pogojev in sicer predmet sporazuma, začetek veljavnosti in trajanje mobilnosti, finančna podpora, plačilni pogoji, končno poročilo, odgovornost udeleženca ter veljavna zakonodaja in pristojno sodišče. Prav tako vsebuje 4 člene znotraj splošnih pogojev in sicer odgovornost, prekinitev sporazuma, varovanje podatkov ter kontrole in revizije. Primer pogodbe za udeležence usposabljanja v okviru programa Erasmus+ je v obeh jezikih na voljo v prilogi 9.4.

Določitev vlog oziroma nalog vseh vpletenih pri izpeljavi mobilnosti je pomemben korak, saj tako vsi poznajo svoje zadolžitve in je verjetnost za nastale težave med in po mobilnostjo majhna. Glavne aktivnosti pri organizaciji mobilnosti smo razdelili glede na vpletene (ustanova pošiljateljica, udeleženec mobilnosti, podjetje, ustanova gostiteljica, posredniška agencija) in fazo mobilnosti (pred, med in po), kar prikazuje slika v prilogi 9.5. Poleg tega so dodatne informacije na razpolago v 1. Primerjalni analiz projekta CB_WBL²⁸.

4.5. PRAVNI VIDIKI

SLOVENIJA

4.5.1. Zavarovanje

V Sloveniji je otrok, ki ni sam zavarovan, zavarovan kot družinski član do dopolnjenega 15. leta starosti oziroma do dopolnjenega 18. leta starosti. Po tej starosti pa je zavarovan, če se šola, in sicer do konca šolanja, vendar največ do konca šolskega oziroma študijskega leta, v katerem dopolni 26 let (Zakon o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju [ZZVZZ-UPB3], 2006, 22. člen²⁹). Prav tako ima dijak pri praktičnem pouku, praktičnem usposabljanju z delom ter na strokovnih ekskurzijah pravico do zdravstvenega zavarovanja (Zakon o poklicnem in strokovnem

²⁸ Analiza nosi naslov »Poklicno in strokovno izobraževanje v Sloveniji in Italiji«.

²⁹ <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2006-01-3075?sop=2006-01-3075>.

izobraževanju [ZPSI-1], 2006, 58. člen³⁰). Glede uveljavljanja pravic iz zdravstvenega zavarovanja pri izbranih in drugih zdravnikih zato ne bi smel imeti težav.

Možen je sicer regresni zahtev, s katerim Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije (ZZZS) lahko zahteva od delodajalca povračilo stroškov zdravstvenih storitev in nadomestil, ki jih izplačuje v primeru, če je bolezen, poškodba ali smrt dijaka posledica tega, ker niso bili izvedeni ustrezni higiensko-sanitarni ukrepi, ukrepi varstva pri delu ali drugi ukrepi, predpisani ali odredeni za varnost ljudi. Dijak na praksi ni upravičen do nadomestila med začasno zadržanostjo od dela. Vendar pa je bolezen, zaradi katere dijak ni mogel izpolniti svojih obveznosti, lahko razlog za podaljšanje statusa dijaka in podaljšanje učne pogodbe, kar se doseže s sklenitvijo aneksa k učni pogodbi.

Osebe s statusom dijaka ali študenta niso vključene v obvezno ali prostovoljno pokojninsko zavarovanje. Ker pa dijaki ali študenti na praksi opravljajo neko delo, se vključijo v zavarovanje za primer poškodbe pri delu. Dijak ali študent je pri praktičnem pouku, pri opravljanju proizvodnega dela ali delovne prakse zavarovan za invalidnost in smrt, ki je posledica poškodbe pri delu (Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju [ZPIZ-2], 2012, 20. člen³¹).

Obdobje takšnega zavarovanja se ne šteje v zavarovalno dobo (glede na katero se pridobi pravico do pokojnine). Prav tako je dijak ali študent zavarovan za poškodbo pri delu in poklicno bolezen pri praktičnem pouku, pri opravljanju proizvodnega dela, delovne prakse in na strokovnih ekskurzijah (ZZVZZ-UPB3, 2006, 17. člen).

Poklicne bolezni so bolezni, povzročene z daljšim neposrednim vplivom delovnega procesa in delovnih pogojev na določenem delovnem mestu ali na delu, ki sodi v neposredni okvir dejavnosti, na podlagi katere je oboleli zavarovan. Poklicne bolezni in dela, na katerih se pojavljajo te bolezni, pogoje, ob katerih se štejejo za poklicne bolezni, in postopek ugotavljanja, potrjevanja in prijavljanja poklicnih bolezni določi minister, pristojen za zdravje (ZPIZ-2, 2012, 68. člen).

Na podlagi zavarovanja za invalidnost in smrt, ki je posledica poškodbe pri delu, ima dijak v primeru nastopa takega primera pravico do invalidske pokojnine oziroma v primeru njegove smrti preživeli družinski člani pridobijo pravico do vdovske ali družinske pokojnine pod pogoji, ki jih določa ZPIZ-2. To zavarovanje se uredi tako, da se dijaka ali študenta prijavi v zavarovanje za primer poškodbe pri delu in poklicne bolezni (obrazec M12³²). Redko se zgodi, da šola prijavi dijaka ali študenta v zavarovanje, saj je pravilneje, da to naredi delodajalec.

Kadar gre dijak ali študent v tujino, je priporočilo CMEPIUS-a, da si zdravstveno zavarovanje uredi že pred odhodom na mobilnost in sicer z (brezplačno) evropsko kartico, s katero lahko v tujini uveljavlja (samo) nujne oziroma potrebne zdravstvene storitve v javni zdravstveni mreži. Veljavnost evropske kartice je lahko največ za študijsko leto oziroma za predviden čas študija ali strokovnega izpopolnjevanja v tujini in velja od trenutka, ko udeleženec mobilnosti prečka mejo.

³⁰ <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/74689>.

³¹ <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/110802>.

³² <https://data.si/wp-content/uploads/2015/03/Obrazec-M12.pdf>.

V kolikor želi dijak ali študent v tujini koristiti še nekatere druge zdravstvene storitev je možno pri številnih zavarovalnicah skleniti zavarovanje za študij v tujini (Zavarovalnica Triglav, d.d.³³, Assistance CORIS d.o.o.³⁴, Adriatic Slovenica d.d.³⁵ ...). Kdo krije stroške zavarovanj, je odvisno od dogovora med organizacijo pošiljateljico in gostiteljico ter dijakom in študentom. Cena zavarovanja je odvisna od trajanja zavarovanja (možno je skleniti zavarovanje za obdobje od 1 dneva do 1 leta) in vrste zavarovanja (torej od zavarovalnega kritja oziroma katere vse storitve zavarovanje vključuje). Cena zavarovanja za najpogostejšo obliko mobilnosti (3-4 tedne) se giblje med 21 in 54 €. Na primer storitve, ki jih zavarovanje v primeru Zavarovalnice Triglav, d.d. vključuje, so: kritje stroškov zdravljenja in stroškov prevoza zaradi bolezni ali nezgode in 24-urna pomoč oziroma asistenca. V primeru zavarovalnic Assistance CORIS d.o.o. in Adriatic Slovenica d.d. pa zavarovanje vključuje: medicinska oskrba in obisk zdravnika, zdravljenje, zdravila in zdravniški pripomočki, nujne zobozdravstvene storitve, prevoz do najbližje bolnišnice in nazaj, prevoz v domovino, spremstvo in prevoz mladoletnega otroka, 24-urna asistenca ...

So pa težave z zavarovanjem tujih dijakov in dijakov s slovenskim državljanstvom, katerih starši so zaposleni v Italiji (in tako plačujejo prispevke za zdravstveno zavarovanje v Italiji). Ni jih mogoče zavarovati ne po ZPIZ-2, ne po ZZVZZ-UPB3. Zanje ni mogoče izpolniti obrazca M12, saj jih ni bilo v bazi zavarovancev Slovenije. Delodajalci teh dijakov ne vzamejo na PUD, ker ne vedo, kdo je odgovoren za njih v primeru poškodbe ali bolezni, bojijo se inšpektorskega nadzora in plačevanja odškodnin. Vendar naj poudarimo, da so dijaki iz tujine zavarovani za nujno zdravstveno oskrbo za tujino v svoji državi in še s kakim od komercialnih zavarovanj tako, da ni skrbi, da bi delodajalci vzeli na prakso nezavarovanega dijaka. Ravno tako velja za dijake iz Slovenije, ki odidejo na opravljanje prakse v drugo državo.

4.5.2. Varstvo pri delu

Preden gredo dijaki v Slovenijo na PUD, morajo na šoli opraviti (približno 2-urno) usposabljanje³⁶ iz varnosti in zdravja pri delu ter požarne varnosti. Potrebno je omeniti, da še ne obstajajo enotne rešitve za vse izobraževalne programe. Domača in tuja podjetja, ki dijake sprejmejo na usposabljanje z delom, so dolžna (v kolikor to piše v njihovi oceni tveganja), da za dijake takoj izvedejo usposabljanje iz varnosti in zdravja pri delu, kar mora tudi biti dokumentirano. Slovenski organizatorji PUD bi morali preveriti, ali so podjetja res to izvedla. Vse omenjeno mora veljati tudi za dijake iz drugih držav, ki pridejo v Slovenijo.

Po mnenju inšpektorjev, ki v Sloveniji nadzirajo področje varnosti in zdravja pri delu, je to področje v izobraževalnem procesu povsem zapostavljeno, saj mladi delavci to področje slabo poznajo. Še bolj zaskrbljujoče pa je, da do tega nimajo ustreznega odnosa, da je torej kultura do varnosti pri delu nizka. Njihov odnos do izvajanja varnostnih ukrepov je celo slabša kot pri izkušenih starejših delavcih, kar je ravno nasprotno od pričakovanega, saj naj bi se šele v delovnem procesu izoblikovale ali pridobile nekatere slabe varnostne prakse. Slabo poznavanje področja je

³³ <http://www.triglav.si/>.

³⁴ <https://www.coris.si/>.

³⁵ <https://www.adriatic-slovenica.si/>.

³⁶ Primer programa predavanja na temo varnost in zdravje pri delu ter požarne varnosti je v prilogi 9.6.

opazno tudi pri strokovnih izpitih iz varnosti in zdravju pri delu, katerim pristopajo večinoma mladi delavci tehničnih poklicev. Kljub temu, da imajo kandidati višjo ali visokošolsko izobrazbo, da imajo pred izpitom priprave ter usposabljanje in da morajo izdelati praktično nalogo - izjavo o varnosti z oceno tveganja, je njihovo znanje v povprečju zelo šibko. Glede na to, da je strokovni izpit namenjen tistim, ki morajo pri delodajalcih izvajati naloge varnosti in zdravja pri delu ter skrbeti za usposabljanje drugih delavcev za varno delo, je tako stanje zaskrbljujoče. Mogoče je v sistemu poklicno - tehničnega izobraževanja tej tematiki posvečeno nekoliko več pozornosti, a očitno še veliko premalo. Dober primer pri tovrstnih razpravah je primer nezgode pri delu učitelja praktičnega pouka, ki je dijake učil dela na namiznem rezkarju. Ker se mu je zdela ena delovna operacija nekoliko preveč tvegana, saj se je roka preveč približala nevarnemu delu rezkarja, je namesto, da bi poskrbel za izdelavo pomožnega orodja (oprijemala), s katerim bi dijak lahko varno izvedel delo, raje sam izvedel delovno operacijo. Pri tem je učitelj doživel delovno nezgodo, v kateri je izgubil tri prste desne roke.

Tehnična varnost pri delu se je v zadnjih letih v Sloveniji zelo povečala. Stroji, delovna oprema, osebna varovalna oprema, kolektivni ukrepi varovanja delavcev so tehnično in varnostno zelo napredovali in zaradi tega se je izboljšalo stanje v smislu zmanjšanja nezgod pri delu ter poklicnih bolezni. Temu napredku pa nikakor ne sledi usposabljanje delavcev za varno opravljanje dela (cena usposabljanja za varstvo pri delu je približno 24 € na osebo), tako v primeru teoretičnega kot praktičnega usposabljanja (torej treninga delavcev za izvajanje varnostnih ukrepov). Pri usposabljanju delavcev je nekoliko napredovala le administracija, za katero se še lažje skrije slabo izvedeno delo. Med glavnimi razlogi za tako stanje je sorazmerno enostavna pridobitev dovoljenja države za zunanje izvajalce usposabljanja ter predpisi. Slednji so se pri vstopu v Evropo iz direktiv slabo prevedli ter implementirali. Zakon se prepočasi popravlja in prepočasi ter ne odpravlja pomanjkljivosti. Samemu zakonu na sledijo na ustrezen način podzakonski predpisi - pravilniki, ki so po eni strani neživljenjski, po drugi pomanjkljivi ali pa se sploh niso sprejeli po odpravi starih. Skupaj s slabim teoretičnim znanjem, ki ga iz šol prinesejo mladi delovni kadri, dobimo stanje, kot ga imamo. V Italiji je usposabljanje delavcev veliko bolj adekvatno urejeno. Ravno tako pa so predpisi bolj urejeni tudi na Hrvaškem, če se primerja Slovenijo s tranzicijsko državo.

ZVZD-1 se niti z eno besedo ne dotakne segmenta izobraževanja mladih delavcev. Vključuje v glavnem delavce, ki pri delodajalcu opravljajo delo na podlagi pogodbe o zaposlitvi. Kot delavce se štejejo tudi osebe, ki na kakršni koli drugi pravni podlagi pri delodajalcu opravljajo delo za delodajalca ali ki pri delodajalcu opravljajo delo zaradi usposabljanja. Ta definicija bi lahko zajela še delavce, ki opravljajo prekarno delo, na primer delo preko podjemne pogodbe, študentsko delo, vajeniško delo (pri delodajalcu) in mogoče še delavce na praksi. Verjetno pa ta definicija ne vključuje tudi praktično delo učencev poklicnih šol, ki ga ti opravljajo v šolskih delavnicah. V praksi to pomeni, da se pri praktičnem pouku učenci in učitelji niso dolžni držati predpisov s področja varnosti in zdravja pri delu, oziroma da nespoštovanje teh predpisov ni sankcionirano. To je široko področje in zajema tudi na primer varnost strojev, varnostnih naprav in podobno. V praksi sicer inšpektorji opravljajo nadzore tudi v šolah in kjer je na primer pri praktičnem pouku prišlo do nezgod in hujših poškodb, zahtevajo tudi izvedbo najnujnejših varnostnih ukrepov. Je pa to bolj kot ne prepuščeno inšpektorjevi presoji oziroma »zdravi pameti«.

Kot omenjeno ZVZD-1 ne omenja izobraževanja mladih delavcev, omenja pa mlade delavce. Na podlagi 5. člena tega zakona mora delodajalec (med ostalim) posebno skrb nameniti zagotovitvi varnosti in zdravja mladih delavcev ter pri izbiri ukrepov upoštevati posebna tveganja, katerim so

ti delavci izpostavljeni pri delu, v skladu s posebnimi predpisi. Na podlagi 37. člena tega zakona pa mora delodajalec (med ostalim) zagotoviti obveščenost mladih delavcev o rezultatih ocenjevanja tveganja ter o ukrepih delodajalcev za varnost in zdravje teh delavcev.

Za odškodninsko odgovornost v pravnem razmerju med dijakom ali študentom in delodajalcem se v Sloveniji uporablja ista pravna podlaga kot za odškodninsko odgovornost v delovnem razmerju med delavcem in delodajalcem. Delavec (dijak, študent) je dolžen povrniti škodo delodajalcu (le) takrat, kadar jo je povzročil namenoma ali iz hude malomarnosti (Zakon o delovnih razmerjih [ZDR-1], 2013, 177. člen³⁷).

4.5.3. Plačilo

V Sloveniji je dijak na praktičnem usposabljanju z delom, upravičen do denarne nagrade, ki je v skladu s kolektivno panožno pogodbo. Mesečni znesek te nagrade za polni delovni čas za dijake mora biti vsaj 90 € za prvi letnik, 120 € za drugi letnik in vsaj 150 € za tretji in četrti letnik, medtem ko je za študente 170 €. Mesečni zneski, ki ne presegajo 172 €, se ne štejejo kot skupni dohodek družine.

Vajenec je za čas praktičnega usposabljanja z delom upravičen do vajeniške nagrade v denarni obliki in sicer mesečni znesek te nagrade mora biti vsaj 250 € za prvi letnik, 300 € za drugi letnik in vsaj 400 € za tretji letnik. Vajeniška nagrada pa se ne šteje kot skupni dohodek družine in tako ne vpliva na pridobitev pravice vajenca ali njegove družine do otroškega dodatka, državne štipendije, denarne socialne pomoči ... (Zakon o vajeništvu [ZVaj], 2017, 20. člen³⁸).

V kolikor dijak v sklopu mobilnosti opravi praktično usposabljanje v tujini, praviloma za to ne prejme nagrade, ker je že sama mobilnost in izkušnja nagrada sama, pa tudi pot in namestitev sta plačani v sklopu projekta Erasmus+.

ITALIJA

4.5.4. Zavarovanje

V Italiji praviloma vse šole nudijo dijakom osnovno zavarovanje v primeru nezgod³⁹. Dijaki (stari predvsem med 15. in 18. let starosti), ki obiskujejo državne šole oziroma tisti, ki se izobražujejo v (državnih) poklicnih programih v izmenjavi šola-delo koristijo zavarovanje INAIL⁴⁰. Zavarovanje dijakov je veljavno v naslednjih primerih:

- kadar dijak opravlja tehnične in znanstvene aktivnosti in se praktično usposablja z delom;

³⁷ <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/112301>.

³⁸ <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2017-01-1324>.

³⁹ Več o zavarovanju dijakov v Italiji na spletnih straneh: www.orizzontescuola.it; <http://www.puntosicuro.it/>.

⁴⁰ Specifična pravila glede zavarovanja pred tveganji oz. nezgodami, ki zadevajo izrecno dijake v izmenjavi (ASL) so opisana v javnem sporočilu št. 44 italijanskega Zavoda za zavarovanje pred nezgodami na delu (INAIL) z dne 21. novembra 2016.

- med šolskimi oziroma izobraževalnimi potovanji in potovanji, ki so namenjeni pripravi dijakov na poklic;
- med izvajanjem aktivnosti, ki zadevajo izobraževanje na področju informatike ali pa učenje tujih jezikov.

Zavarovanje INAIL pa ne krije morebitnih nezgod, ki se pripetijo na poti od doma do šole in nazaj ali od doma do podjetja, kjer se usposablja in nazaj. To zavarovanje vključuje nezgode, ki se pripetijo dijaku med opravljanjem poti od šole do podjetja, pri katerem se usposablja, saj je taka pot povezana z aktivnostmi, ki jih dijak opravlja v podjetju med izmenjavo. Zato se jo obravnava kot del praktičnega usposabljanja z delom. Zavarovanje krije tudi poškodbe dijaka med prakso v podjetju, saj so v tem primeru dijaki enakovredni ostalim delavcem v podjetju glede na to, da so izpostavljeni podobnim, če že ne enakim tveganjem. Zaradi tega je dijak upravičen do zavarovalnine v primeru, če se mu pripeti nezgoda na delovnem mestu. Nezgode, incidente ali poklicno bolezen na delu je potrebno takoj prijaviti, za kar je odgovoren ravnatelj oziroma vodstvo šole (razen v primerih, ko je v sporazumih izrecno drugače zapisano).

Velja opozoriti na dejstvo, da praviloma vse italijanske šole nudijo dijaku standardno zavarovanje v primeru nezgod. Posamezne šole zelo pogosto izbirajo dodatna zasebna zavarovanja, ki navadno krijejo nekatere ali vse tipologije nezgod - od nesreč, ki se lahko pripetijo med športno vzgojo pa vse do morebitnih nezgod, ki se lahko pojavijo med opravljanjem delovne prakse v sklopu ASL. Za primer, šola s slovenskim učnim jezikom v Trstu je izbrala zasebno zavarovanje *AmbienteScuola*⁴¹, ki dijaku nudi »globalno« zavarovanje. V tem primeru zavarovanje krije tudi morebitne poškodbe, ki jih dijak dobi med opravljanjem čezmejne prakse npr. v bližnji Sloveniji.

4.5.5. Varstvo pri delu

V Italiji je Komisija za interpelacije s področja zdravstva in varnosti pri delu sklepčna glede načinov izvajanja določb regulative za zaščito zdravja in varnosti pri delu tudi v primeru dijakov, ki opravljajo izmenjavo šola-delo, za kar je določeno, da naj se dijaka, na izmenjavi šola-delo, pravočasno obvesti glede zaščite zdravja in varnosti pri delu. Splošne informacije dijak nadgradi s specifičnimi informacijami oziroma znanjem, ki ga osvoji ob vstopu v gostujoče podjetje. Vse morebitne dodatne obveze so določene in obravnavane na podlagi specifičnega sporazuma med gostujočim podjetjem in izobraževalno ustanovo.

Vodstvo šole je v Italiji pristojno za organizacijo tečajev s tega področja. Regulative s področja varnosti na delovnih mestih velja za vsa delovna področja in delovne aktivnosti, zaobjema vsa morebitna tveganja na delu in zaščito namenja vsem podrejenim delavcem oziroma zaposlenim, avtonomnim delavcem in ostalim kategorijam delavcev, pri čemer se kot delavca oziroma zaposlenega označuje vsakogar, ki za plačilo ali brez rednega plačila opravlja določene delovne naloge, ne glede na vrsto sklenjene pogodbe. Dijaki so potemtakem enačeni s statusom delavca oziroma zaposlenega.

⁴¹ <https://www.ambientescuola.com/home.asp>.

V Italiji sta dijakom, ki opravljajo izmenjavo šola-delo, zagotovljena zdravstveni pregled in kritje zavarovanja, za kar poskrbi italijanski Zavod za zavarovanje pred poškodbami na delu (INAIL - *Istituto Nazionale contro gli infortuni sul Lavoro e le malattie professionali*), obenem pa je zagotovljena tudi civilna odgovornost do tretjih subjektov - v zvezi s tem so stroški v breme izobraževalnega zavoda oziroma šole.

Na podlagi mnenja, ki sta ga izdala italijansko Ministrstvo za izobraževanje, znanost in raziskovanje (MIUR - *Ministero dell'Istruzione, dell'Università e della Ricerca*) in Ministrstvo za delo (*Ministero del Lavoro e delle Politiche Sociali*), dijaki v izmenjavi šola-delo niso podvrženi zakonodaji, ki ureja delo mladoletnih oseb (torej oseb, mlajših od 18 let), ki opravljajo delo skladno z delovno pogodbo. To pa zaradi tega, ker so dijaki še vedno obravnavani izključno kot osebe, ki se izobražujejo in usposabljaajo ter tako obseg njihovega dela nikakor ni primerljiv s tistim, ki ga opravljajo redno zaposlene osebe, pa čeprav mladoletne.

4.5.6. Plačilo

V Italiji se v skladu s cilji ASL, ki je namenjena bolj pridobivanju splošnih kot specifičnih veščin ter poklicni orientaciji, dijakom ne izplačuje nagrade. V primeru pa, da je nagrada izplačana, se šteje kot družinski dohodek. V kolikor je nato družinski dohodek višji od določenega zneska, starši ne morejo uveljavljati davčnih olajšav. Obstaja pa možnost nakazila v obliki nagrade v slovenskem podjetju. Dijak, ki ima stalno bivališče v Italiji, je v vsakem primeru podvržen italijanski davčni regulativi. To pomeni, da morebitna nagrada, ki jo prejme v tujini (tudi v obliki štipendije ali izplačila stroškov ipd.), je podvržena obdavčitvi kot v primeru običajnega dohodka, ki izhaja iz delovne pogodbe v Italiji. Enako velja v primeru, da nagrado prejme slovenski dijak, ki opravlja PUD v italijanskem podjetju. Ker je taka nagrada podvržena obdavčitvi, si mora slovenski dijak predčasno urediti italijansko davčno kodo (*Codice fiscale*), ki ga izdaja italijanska agencija za prihodke (*Agenzia delle Entrate*).

4.6. ORGANIZACIJA TERMINA, POTI IN NAMESTITVE

SLOVENIJA IN ITALIJA

V Sloveniji je trajanje PUD/PI v izobraževalnih programih določeno na nacionalni ravni, ki se lahko v srednje poklicnih izobraževalnih programih podaljša z individualno učno pogodbo⁴². Šola ima avtonomijo, da PUD porazdeli po letnikih (npr. pol v 3. in pol 4. letniku, vse v 3. letniku ipd.). V Italiji pa je število ur, ki jih dijak preživi na ASL odvisno od tega ali se šola na licejih ali na tehniških zavodih in sicer, če se dijak šola na licejih je obseg ASL 200 ur (približno 5 tednov), če se pa šola na tehniških šolah pa še enkrat več (400 ur oz. približno 10 tednov). V Sloveniji se PUD praviloma opravlja med šolskim letom (izjemoma se opravlja tudi med počitnicami) in šola točno določi od

⁴² Individualna učna pogodba se sklene med dijakom, njegovim zakonitim zastopnikom in delodajalcem (šola ni pogodbeni partner in pri tem ne sodeluje). Z njo se praktični pouk v šoli lahko nadomesti z usposabljanjem z delom v podjetju, vendar ne več kot 53 tednov. Obrazec individualne učne pogodbe je dostopen na <http://www.ozs.si/Portals/0/Media/Dokumenti/OZS/Ucna%20pogodba%20individualna%202018.pdf>.

kdaj do kdaj se v dopoldanskem času opravlja. V Italiji pa se ASL praviloma opravlja med poletjem oziroma počitnicami ali popoldan po pouku in ni točno določeno od kdaj do kdaj se lahko opravlja. V Italiji to predstavlja težavo, saj med poletjem ni nikogar na šoli in tako nobeden učitelj ni na voljo, da to organizira. Prav tako je v avgustu večina podjetij zaprtih. Zaradi tega obstaja tudi razlika med državama - ne samo v trajanju usposabljanja, ampak tudi v obdobju izvajanja.

Potovanje organizira koordinator mobilnosti, lahko pa to nalogo zaupa spremljevalnemu učitelju ali celo udeležencem samim. Zaradi tega, ker so za optimalno organizacijo potrebne izkušnje, svetujemo, da se tega dela loti koordinator. V trenutni proračunski shemi programa Erasmus+ so sredstva za pot določena glede na razdaljo in so relativno nizko postavljena, zato morajo biti koordinatorji pri načrtovanju zelo iznajdljivi. Predvidena je uporaba najbolj ekonomičnega javnega prevoznega sredstva. Koordinator preveri različne možnosti: ceno in dostopnost avtobusnih ali vlakovnih povezav. Vsak koordinator glede na potrebe oblikuje svojo mrežo ponudnikov prevoza, npr. Študentska turistična agencija za letalske karte, GoOpti prevozi na letališče in nazaj ... Vse stroške prevoza lahko koordinator poravna preko šolskega računovodstva ali pa sredstva (dotacijo) nakaže udeležencu mobilnosti (po koncu pa on prinese potrdila o izdatku oziroma strošku)... V kolikor izobraževalna inštitucija razpolaga z lastnim vozilom in na pot pošilja več udeležencev, je smiselno razmisliti tudi o tej možnosti.

V nasprotju s sredstvi za pot so sredstva za namestitev v proračunski shemi programa Erasmus+ relativno visoka in imajo zato koordinatorji pri tem bistveno bolj proste roke. Možnosti za namestitev iščejo predvsem v dijaških ali študentskih domovih, hostlih, stanovanjih preko portala AirBnb ali pri dijakih gostiteljih. Vedno je smiselno za nasvet prositi koordinatorja šole gostiteljice, saj le-ti najboljše poznajo razmere. Namestitev, ki se nam na papirju zdi odlična, je lahko zelo oddaljena od delovišča ali v nevarnem delu mesta. Bivanje v dijaških domovih ali pri družinah je še posebej priporočljivo zato, ker se na ta način dijaki bolj vključijo v lokalno okolje. Seznam dijaških in študentskih domov na programskem območju Interreg Italija - Slovenija je v prilogi 9.7. Najbolje je, da tudi stroške namestitve poravna koordinator preko šolskega računovodstva, vendar to ni vedno možno. V tem primeru se znesek nakaže na transakcijski račun udeleženca, ki namestitev poravna na kraju samem ali v primeru AirBnb preko spleta (manj priporočljivo).

5. KORAKI MED MOBILNOSTJO

Aktivnosti med mobilnostjo so naslednje:

- izvajanje učnih dejavnosti (ki so določene v učnem dogovoru);
- ocenjevanje doseženih izidov;
- priprava dokazil o izvedenih učnih aktivnostih in ocenjevanju.

Izvajanje učnih dejavnosti vključuje to, da se dijak vključi v organizirane učne dejavnosti, hodi na praktično usposabljanje, izvaja (sam ali v timu) projekte ali delovne naloge ter se vključuje v tečaje in predmete. Prav tako je priporočljivo pisanje dnevnika. Ocenjevanje učnih izidov (katere povežemo v smiselno učno enoto oziroma jih strukturiramo v več učnih enot) se običajno izvede ob koncu učne enote na delovnem mestu, v primeru daljših mobilnosti (mesec dni ali več) pa je priporočljivo vmesno (na primer vsake dva tedna) formativno ocenjevanje. Na ta način dijak sproti pridobi povratno informacijo, mentor oziroma učitelj pa lahko aktivnosti bolj prilagodi ciljem in zmožnostim dijaka. Najpogostejše oblike ocenjevanja so pogovor in: ocenjevalni list, pisanje dnevnika, opazovanje dijaka ter predstavitev izdelka in postopka. Priprava dokazil o izvedenih učnih aktivnostih in ocenjevanju je naloga šole gostiteljice ali posredniške organizacije. Dokazila so lahko naslednja: Europass potrdilo o mobilnosti, izpolnjen ocenjevalni list, dnevnik usposabljanja (katerega napiše dijak in je opremljen z oceno mentorja), zapisnik o ocenjevanju, obvestilo o uspehu, dijakova predstavitev aktivnosti in doseženih učnih izidov ipd. Zaželeno je, da ustanova gostiteljica organizira tudi kulturne oziroma turistične aktivnosti, saj mobilnost ne predstavlja le delovne prakse, temveč omogoča tudi vpogled v vsakdanje življenje družbe, kamor dijak odhaja. V kolikor je mobilnost dobro vodena, bo poleg poklicnih spretnosti dijak razvijal tudi »mehke« kompetence, kot so interkulturalnost - medkulturnost, ustrezno komuniciranje ipd.

Spremljanje mobilnosti: v primeru daljše mobilnosti je z dijakom v stiku tudi mentor ali koordinator organizacije pošiljateljice. Dijak poroča o poteku praktičnega usposabljanja ter nalogah, ki jih opravlja. Na ta način se hitreje in učinkoviteje rešujejo morebitne dileme oz. težave, mentor pa dobi vpogled v način dela v tujini. Spremljanje poteka preko različnih kanalov: Skype, eTwinning, elektronska pošta ..., enkrat tedensko, v primeru težav tudi večkrat.

6. KORAKI PO MOBILNOSTI

Aktivnosti po mobilnosti pa so naslednje:

- predstavitev dokazil;
- potrjevanje učenja v tujini;
- priznavanje učnih izidov;
- evalvacija procesa mobilnosti dijakov.

Prej omenjena dokazila o izvedenih učnih aktivnostih in ocenjevanju dijak prinese in predstavi na domači šoli. Priporočljivo je, da dokumente, ki jih prinese iz tujine, pregleda vsaj tričlanska komisija, ki je sestavljena iz koordinatorja mobilnosti, razrednika in učitelja strokovnega predmeta, na čigar predmet se učni izidi pretežno nanašajo. Komisija potrdi dijaku pridobljene učne izide v primeru, če ugotovi, da doseženi učni izidi ustrezajo načrtovanim. Poleg tega pa tudi predlaga, kateri deli izobraževalnega programa se priznajo dijaku. Na koncu naj se pripravi evalvacija procesa mobilnosti (ki naj zajame vse vpletene) in nato izvede izboljšave.

Kot omenjeno med dokazila spadajo Europass potrdilo o mobilnosti (ki ga udeleženci pridobijo od nacionalnih centrov Europass), izpolnjen ocenjevalni list, dnevnik usposabljanja, zapisnik o ocenjevanju, obvestilo o uspehu, dijakova predstavitev aktivnosti in doseženih učnih izidov ipd. (Mali, 2014).

V mobilnost posameznega dijaka naj dobijo vpogled tudi drugi dijaki in mentorji, saj je način opravljanja istega poklica v tujini lahko zanimiv za vse. Dijak naj po vrnitvi pripravi predstavitev o podobnostih in razlikah, zanimivostih, novih postopkih, načinih dela, materialih ...

Primer evalvacije procesa mobilnosti dijakov v obliki strukturiranega intervjuja v italijanščini in slovenščini je v prilogi 9.8.

7. ZAKLJUČKI

O »učni mobilnosti« govorimo pri odhodu v tujino zaradi študija ali usposabljanja, ki pripomore k razvoju strokovnih, socialnih in medkulturnih spretnosti in znanj ter izboljša zaposljivost. Ko govorimo o mobilnosti, imamo v mislih kratkotrajno mobilnost (do enega leta). Izvedenci, ki so pripomogli k oblikovanju pričujoče analize, so večinoma soglasni glede precejšnjega potenciala za nadgradnjo obstoječih programov čezmejne učne mobilnosti in njihovega nadaljnjega razvoja. Zaenkrat se ohranjajo nekatere težave, ki učno mobilnost precej zavirajo, npr. težaven postopek priznavanja strokovnih znanj in kompetenc osvojenih med mobilnostjo v tujini; površinsko poznavanje izobraževalnega sistema sosednje države; birokratske zagate na ravni učenja in izobraževanja, ki ne spodbujajo izvajanja učne mobilnosti ipd. Ravno premoščanje omenjenih ovir bo ključnega pomena pri udejanjanju novih čezmejnih programov in oblik sodelovanja na področju praktičnega usposabljanja z delom.

Pogoji za izvedbo mobilnosti

V Sloveniji je postopek verifikacije obvezen za vse delodajalce, ki praktično usposabljaajo dijake ali študente višjih šol. V srednjem poklicnem izobraževanju se verificirajo vsa učna mesta, medtem, ko v nižjem poklicnem izobraževanju ne. V srednjem strokovnem se verificirajo učna mesta, za katera je z izobraževalnim programom določenih vsaj štirinajst tednov praktičnega usposabljanja z delom. Postopek verifikacije se začne z vložitvijo vloge in če je vloga popolna, se nadaljuje z organiziranjem komisije, ki opravi pregled podjetja. OZS je za opravljanje verifikacij imenovala strokovne komisije, ki na podlagi veljavnih kadrovskih in materialnih pogojev za izvajanje praktičnega usposabljanja z delom za dijake in praktičnega izobraževanja v delovnem procesu za študente, ugotavljajo ali delodajalci izpolnjujejo predpisane pogoje. V kolikor zbornica ugotovi, da delodajalec več ne izpolnjuje pogojev, mu izda odločbo o prenehanju izpolnjevanja pogojev. Delodajalec je dolžan sporočiti zbornici vsako spremembo podatkov, ki so vpisani v register in vse nove mentorje oziroma izbris le-teh. V Italiji je formalni register v pripravi in šole iz njega zaenkrat poredkoma črpajo podatke o podjetjih za praktično usposabljanje dijakov.

V Sloveniji je mentor lahko oseba, ki izpolnjuje določene pogoje, kot na primer to, da ima mojstrski, delovodski ali poslovodski izpit. Za opravljanje omenjenih izpitov (ki so sestavljeni iz več delov) je potrebno imeti dokončano srednjo poklicno, srednjo strokovno ali višjo strokovno izobrazbo in od 1 do 3 let izkušenj (odvisno glede na stopnjo dokončane izobrazbe) na področju izpita. S projektom Usposabljanje mentorjev 2016-2021 imajo mentorji v podjetju dijakom (srednjih poklicnih in strokovnih šol) oziroma študentom (višjih strokovnih šol) možnost brezplačnega usposabljanja. V Italiji mora mentor v podjetju izpolnjevati pogoje glede ravni kvalifikacije, delovnih izkušenj in delovnih obveznosti. Prav tako naj bi bil mentor v podjetju zmožen učinkovito sodelovati s šolskim mentorjem.

Nezadostno znanje jezikov predstavlja glavne ovire za sodelovanje v mobilnosti na področju izobraževanja in usposabljanja mladih. Možni načini reševanja težav dijaka z znanjem jezika države gostiteljice so spletna jezikovna podpora (E+OLS), jezikovni tečaji, jezikovne priprave v obliki delavnic ... Visokošolski študenti morajo obvladati jezik na ravni, ki jo zahteva ustanova gostiteljica in zato je za njih preverjanje znanja jezika obvezno. Po vrnitvi domov pa udeleženci opravijo tudi končni jezikovni preskus, da preverijo svoj napredek med prebivanjem v tujini.

Koraki pred mobilnostjo

V Sloveniji poteka financiranje mednarodnih mobilnosti z namenom opravljanja prakse preko programa Erasmus+. Javni štipendijski, razvojni, invalidski in preživninski sklad Republike Slovenije ponuja slovenskim dijakom in študentom višješolskega izobraževanja številne štipendije za mobilnost v tujini, prav tako pa ponuja štipendije za izobraževanje tujih dijakov v Sloveniji. Slovenskim dijakom in študentom ponujajo štipendije za študij v tujini še nekatere druge ustanove. V Italiji poteka financiranje mobilnosti za dijake preko programov Erasmus+ in drugih pobud, prav tako pa je predviden zagon Evropskega socialnega sklada plus (ESS+). Finančne instrumente tega sklada bosta lahko koristili Italija in Slovenija pri izvedbi programov poklicnega izobraževanja in v podporo mobilnosti dijakov in študentov.

Šole imajo na razpolago razne možnosti za vzpostavitev partnerstva z ostalimi šolami ali s podjetji, kar lahko impliciramo tudi na programsko območje Interreg Italija - Slovenija: kontaktni seminarji, šola se obrne na posredniško organizacijo v tujini (ki jim nudi organizacijsko podporo), šola ima ustaljene partnerje (s katerimi je sodelovala že v preteklih projektih) ... Najboljši način za spoznavanje kolegov z drugih šol so kontaktni seminarji. V kolikor je partnerstvo uspešno in bi lahko trajalo dalj časa, se lahko sklene tudi sporazum o sodelovanju, torej sporazum med dvema partnerskima organizacijama, ki aktivno sodelujeta na področju izmenjav dijakov ter strokovnih delavcev. Ta sporazum je formalni dogovor in opisuje način sodelovanja.

Na šolah v Sloveniji in deželi FJK večinoma izbirajo dijake za udeležbo na mobilnosti z razpisom (ki je praviloma namenjen dijakom višjih letnikov), ki ga objavijo eno šolsko leto pred izvedbo mobilnosti. Če se prijavi več dijakov, kot je prostih mest, je izpeljan izbirni postopek. Kriterije za izbiro dijakov za mobilnost določi šola sama, je pa priporočljivo, da se upoštevajo povprečne ocene, znanje tujega jezika, motivacijsko pismo ali razgovor. Poleg dodatnega kriterija glede veljavne izrečene kazni, nekatere šole upoštevajo še druge kriterije, kot na primer Europass življenjepis.

Določitev vlog oziroma nalog vseh vpletenih pri izpeljavi mobilnosti je pomemben korak, saj tako vsi poznajo svoje zadolžitve in je verjetnost za nastale težave med in po mobilnostjo majhna. Za pomoč pri razdelitvi obveznosti je priporočljiv obrazec »Zaveza h kakovosti«.

V Sloveniji ima dijak ali študent praviloma zdravstveno zavarovanje. Je zavarovan za poškodbo pri delu (in invalidnost in smrt, ki je posledica poškodbe pri delu) in poklicno bolezen pri praktičnem pouku, pri opravljanju proizvodnega dela, delovne prakse in na strokovnih ekskurzijah. Kadar gre v tujino ima možnost brezplačnega zavarovanja (z evropsko kartico) za nujne zdravstvene storitve v javni zdravstveni mreži, medtem, ko mora za nekatere druge zdravstvene storitve skleniti zavarovanje pri kateri od komercialnih zavarovalnic. V Italiji šole nudijo dijakom osnovno zavarovanje v primeru nezgod. Dijaki, ki obiskujejo državne šole oziroma se izobražujejo v (državnih) poklicnih programih, v izmenjavi šola-delo koristijo zavarovanje italijanskega Zavoda za zavarovanje pred nezgodami za delo (INAIL⁴³). To zavarovanje krije poškodbe, ki jih dijak lahko

⁴³ <https://www.inail.it/cs/internet/home.html>.

stakne med prakso v podjetju, prav tako to zavarovanje vključuje nezgode dijaka med opravljanjem poti od šole do podjetja.

Preden gredo dijaki v Sloveniji na PUD, morajo na šoli opraviti (približno 2-urno) usposabljanje iz varnosti in zdravja pri delu ter požarne varnosti. Domača in tuja podjetja, ki dijake sprejmejo na usposabljanje z delom, so dolžna (v kolikor to piše v njihovi oceni tveganja), da za dijake takoj izvedejo usposabljanje iz varnosti in zdravja pri delu, kar mora tudi biti dokumentirano. V Italiji se dijake, ki opravljajo izmenjavo šola-delo, pravočasno obvesti glede zaščite zdravja in varnosti pri delu, prav tako imajo ti dijaki zagotovljen zdravstveni pregled in kritje zavarovanja. Zaradi tega, ker so dijaki v izmenjavi šola-delo obravnavani kot osebe, ki se izobražujejo in usposabljaajo, niso podvrženi zakonodaji, ki ureja delo mladoletnih oseb.

Potovanje lahko organizira koordinator, lahko pa to nalogo zaupa spremljevalnemu učitelju ali celo udeležencem samim. Zaradi tega, ker so za optimalno organizacijo potrebne izkušnje, svetujemo, da se tega dela loti koordinator. Predvidena je uporaba najbolj ekonomičnega javnega prevoznega sredstva. Vsak koordinator glede na potrebe oblikuje svojo mrežo ponudnikov prevoza. Najbolje je, da vse stroške prevoza koordinator poravnava preko šolskega računovodstva. Možnosti za namestitvev koordinatorji iščejo predvsem v dijaških ali študentskih domovih, hostlih, stanovanjih preko portala AirBnb ali pri dijaških gostiteljih. Vedno je smiselno za nasvet prositi koordinatorja šole gostiteljice, saj le-ti najbolj poznajo razmere. Bivanje v dijaških domovih ali pri družinah je še posebej priporočljivo zato, ker se na ta način dijaki bolje vključijo v lokalno okolje.

Koraki med in po mobilnosti

Aktivnosti med mobilnostjo so izvajanje učnih dejavnosti (ki so določene v učnem dogovoru), ocenjevanje doseženih izidov ter priprava dokazil o izvedenih učnih aktivnostih in ocenjevanju. Prav tako lahko ustanova gostiteljica po dogovoru organizira tudi kulturne oziroma turistične aktivnosti. Aktivnosti po mobilnosti pa zajema predstavitev dokazil, potrjevanje učenja v tujini, priznavanje učnih izidov in evalvacija procesa mobilnosti dijakov.

Zaključna misel

Organizacija same mobilnosti se v obeh državah ne razlikuje, saj je na obeh straneh potrebno iti po omenjenih korakih pred, med in po mobilnosti, sploh, če gre za mobilnost v okviru programa Erasmus+, ki ima postavljena določena pravila in obrazce. Glede na pregledano je dobra lastnost programskega območja Interreg Italija-Slovenija z vidika učne mobilnosti ta, da je mobilnost blizu doma. Prav tako je dijakom lažje ohraniti kontakt s podjetjem (ter se tako po koncu izobraževanja tudi takoj zaposliti) in podjetja lažje ohranijo stik s šolami. Vendar pa je potrebno omeniti, da tak način mobilnosti ni tipičen za program Erasmus+, saj le-ta predvideva bivanje v tujini. Pričakovani rezultati mobilnosti so strokovni, poklicni in splošni razvoj, motivacija za delo, znanje tujih jezikov in komunikacije, razvoj osebnostnih lastnosti, razumevanje in sprejemanje družbene jezikovne in kulturne raznolikosti ljudi ...

8. LITERATURA IN VIRI

1. *Adriatic Slovenica d.d.* <https://www.adriatic-slovenica.si/>
2. *Alloggi per studenti e lavoratori con servizi di tipo alberghiero Venezia.* <http://aziendevenezia.it/d-1199/alloggi-per-studenti-e-lavoratori-con-servizi-di-tipo-alberghiero.html>
3. *Alloggio - ardiss.fvg.it.* <http://ardiss.fvg.it/contenuti.php?view=page&id=213>
4. *Agenzia Nazionale Politiche Attive Lavoro (ANPAL).* <http://www.anpal.gov.it/Pagine/default.aspx>
5. *Alternanza è scuola - Apprendistato è scuola. Materiali per la gestione dell'Alternanza Scuola - Lavoro e dell'apprendistato di primo e terzo livello nella scuola secondaria di secondo grado e negli ITS.* <http://www.alternanzaescuola.it/>
6. *AmbienteScuola.* <https://www.ambientescuola.com/home.asp>
7. *Assistance CORIS d.o.o.* <https://www.coris.si/>
8. *Carta dei diritti e dei doveri per gli studenti in alternanza.* Dostopno na: <http://www.alternanza.miur.gov.it/allegati/2017/Carta-dei-diritti-e-dei-doveri.pdf>
9. *CMEPIUS - Erasmus plus.* <http://www.erasmusplus.si/>
10. *Center RS za poklicno izobraževanje.* <http://www.cpi.si/>
11. *Državni tehniški zavod - Istituto tecnico statale Žiga Zois.* <http://www.zigazois.it/>
12. *Evropski socialni sklad (ESS).* <http://ec.europa.eu/esf/home.jsp?langId=sl>
13. *INAIL.* <https://www.inail.it/cs/internet/home.html>
14. *Individualna učna pogodba - Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije.* <http://www.ozs.si/Portals/0/Media/Dokumenti/OZS/Ucna%20pogodba%20individualna%202018.pdf>
15. *ISFOL.* <http://www.isfol.it/>
16. *Javni štipendijski, razvojni, invalidski in preživninski sklad Republike Slovenije.* <http://www.sklad-kadri.si/>
17. *La Buona Scuola.* <http://www.miur.gov.it/-/la-buona-scuola>
18. *Mali, D. (2014). Priročnik za uporabo ECVET orodij v projektih mobilnosti v poklicnem in strokovnem izobraževanju.* Dostopno na: <http://www2.cmepius.si/files/cmepius/userfiles/ECVET/ECVET%20prirocnik%20za%20sole1.pdf>
19. *Medved, M. in Godejša, M. (2008). Leonardo da Vinci: zbornik projektov mobilnosti: 2005-2006.* Dostopno na: <http://www2.cmepius.si/files/cmepius/userfiles/leonardo/publikacije/Zbornik%20LDVmobiliti%202005-06.pdf>
20. *Obrtni zakon (ObrZ-UPB1) (2004). Uradni list RS, št. 40/2004.* Dostopno na: <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/48366>
21. *Operativni vodnik Ministrstva za izobraževanje, visoko šolstvo in izobraževanje.* Dostopno na: <http://www.istruzione.it/allegati/2015/guidaASLinterattiva.pdf>
22. *OrizzonteScuola.it.* <https://www.orizzontescuola.it/>
23. *Phosphoro.com - Offerte verificate di casa, appartamenti, residence, camere in affitto e vendita in città come Milano, Trento, Roma, Padova e Verona.* <https://www.phosphoro.com/>
24. *Pobuda za zaposlovanje mladih.* Dostopno na: <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1176&langId=sl>
25. *PuntoSicuro.* <https://www.puntosicuro.it/>

26. *Pravilnik o delovodskih in poslovodskih izpitih* (1999). Ljubljana: Uradni list RS, 15/1999. Dostopno na: <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/1999-01-0717/pravilnik-o-delovodskih-in-poslovodskih-izpitih>
27. *Pravilnik o mojstrskih izpitih* (2004). Ljubljana: Uradni list RS, št. 101/2004. Dostopno na: <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2004-01-4350?sop=2004-01-4350>
28. *Pravilnik o varovanju zdravja pri delu otrok, mladostnikov in mladih oseb* (2015). Ljubljana: Uradni list RS, 62/2015. Dostopno na: <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2015-01-2595?sop=2015-01-2595>
29. *Prijava - odjava zavarovanja za primer poškodbe pri delu in poklicne bolezni (obrazec M12)*. Dostopno na: <https://data.si/wp-content/uploads/2015/03/Obrazec-M12.pdf>
30. *Program EU za zaposlovanje in socialne inovacije (EaSI)*. Dostopno na: <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1081&langId=sl>
31. *Program EU za zdravje*. Dostopno na: https://ec.europa.eu/health/funding/programme_sl
32. *Residenze universitarie - Patriarcato di Venezia*. <http://www.patriarcatovenezia.it/vita-pastorale/beni-culturali-e-turismo/residenze-universitarie/>
33. *Riforma del sistema nazionale di istruzione e formazione e delega per il riordino delle disposizioni legislative vigenti* (2015). Dostopno na: <http://www.gazzettaufficiale.it/eli/id/2015/07/15/15G00122/sg>
34. *Sklad za evropsko pomoč najbolj ogroženim (FEAD)*. Dostopno na: <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1089&langId=sl>
35. Slapšak, M. in Stanovnik Perčič, A. (2012). *Leonardo da Vinci: zbornik projektov mobilnosti za osebe vključene v osnovno poklicno izobraževanje: 2009-2010*. Dostopno na: http://www2.cmepius.si/files/cmepius/userfiles/publikacije/2012/zbornik_IVT_web.pdf
36. *Srednja šola za farmacijo, kozmetiko in zdravstvo*. <http://www.ssfkz.si/>
37. *Šolski center Nova Gorica*. <http://www.scng.si/>
38. *Šolski center Velenje, Šola za rudarstvo in okoljevarstvo*. <http://srvo.scv.si/sl/>
39. *Študentski domovi v Sloveniji*. <http://studentski.net/bivanje/studentski-domovi-v-sloveniji.html>
40. *Usposabljanje mentorjev 2016-2021*. <http://www.usposabljanje-mentorjev.si/>
41. *Zakon o delovnih razmerjih (ZDR-1)* (2013). Ljubljana: Uradni list RS, št. 21/2013. Dostopno na: <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/112301>
42. *Zakon o poklicnem in strokovnem izobraževanju (ZPSI-1)* (2006). Ljubljana: Uradni list RS, št. 79/2006. Dostopno na: <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/74689>
43. *Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (ZPIZ-2)* (2012). Ljubljana: Uradni list RS, št. 96/2012. Dostopno na: <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/110802>
44. *Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o poklicnem in strokovnem izobraževanju (ZPSI-1A)*. Ljubljana: Uradni list RS, št. 68/2017. Dostopno na: <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2017-01-3194?sop=2017-01-3194>
45. *Zakon o vajeništvu (ZVaj)* (2017). Ljubljana: Uradni list RS, št. 25/2017. Dostopno na: <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2017-01-1324>
46. *Zakon o varnosti in zdravju pri delu (ZVZD-1)* (2011). Ljubljana: Uradni list RS, št. 32/2011. Dostopno na: <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/103969>
47. *Zakon o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju (ZZVZZ-UPB3)* (2006). Ljubljana: Uradni list RS, št. 72/2006. Dostopno na: <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2006-01-3075?sop=2006-01-3075>
48. *Zavarovalnica Triglav, d.d.* <http://www.triglav.si/>

49. Žagar, T. (2018). *Uvodna raziskava o mobilnosti dijakov PSI in študentov VSI na območju Interreg Italija - Slovenija*. Ljubljana: CPI. Dostopno na: https://www.ita-slo.eu/sl/CB_WBL

9. PRILOGE

9.1. Sporazum o sodelovanju v slovenščini in italijanščini

Sporazum o sodelovanju / Accordo di cooperazione

1. Namen sporazuma / Obiettivi del accordo

Ta sporazum določa splošni okvir sodelovanja in mreženja med

/

Il presente accordo definisce il quadro di riferimento di cooperazione e collaborazione tra

_____ (partner 1)

in / e

_____ (partner 2).

Opreljuje splošne pogoje izvajanja mobilnosti dijakov ali študentov med njihovim izobraževanjem/ usposabljanjem in pogoje, pod katerimi se lahko prizna kreditne točke, ki jih je dijak ali študent dosegel zunaj domače institucije. S tem sporazumom partnerske institucije vzajemno sprejmejo ustrezne kriterije in postopke zagotavljanja kakovosti, ocenjevanja, potrjevanja in priznavanja učnih izidov z namenom prenosa kreditnih točk. Zavežejo se, da bodo upoštevali dogovore in učne načrte posameznega udeleženca.

/

Stabilisce le condizioni generali per l'implementazione della mobilità degli studenti durante il loro percorso educativo/ di tirocinio e le condizioni in base alle quali poter svolgere il riconoscimento dei crediti ottenuti presso l'ente estero. In base al presente MoU le organizzazioni partner accertano vicendevolmente il riconoscimento dei rispettivi criteri e le procedure riguardo la garanzia di qualità, la valutazione, la validazione e il riconoscimento dei risultati d'apprendimento col fine di trasferire i crediti. I suddetti partner si obbligano al rispetto delle disposizioni per il percorso d'apprendimento di ciascun singolo studente.

2. Obdobje veljavnosti sporazuma / Periodo di durata del accordo

Ta memorandum je veljaven od / Il presente accordo è valido dal _____ do / al _____.

3. Podatki o institucijah, ki podpisujeta sporazum / Enti firmatari del accordo

Partner 1

Institucija / Ente	
Vrsta institucije / Tipologia dell'ente	
Vloga pri mobilnosti / Ruolo nella mobilità	☐ Ustanova pošiljateljica / Ente di provenienza ☐ Ustanova gostiteljica / Ente ospitante ☐ Ustanova pošiljateljica in gostiteljica / Ente di provenienza ed ente ospitante
Naslov / Indirizzo	
Država / Paese	

Akreditirana s strani / Accreditato da	
Spletna stran / Website	
Predstavnik (ime in funkcija) / Rappresentato da (nome e posizione)	
Telefon / Telefono	
E-naslov / E-mail	
Kontaktna oseba / Persona di riferimento	
Telefon / Telefono	
E-naslov / E-mail	

Partner 2

Institucija / Ente	
Vrsta institucije / Tipologia dell'ente	
Vloga pri mobilnosti / Ruolo nella mobilità	☐ Ustanova pošiljateljica / Ente di provenienza ☐ Ustanova gostiteljica / Ente ospitante ☐ Ustanova pošiljateljica in gostiteljica / Ente di provenienza ed ente ospitante
Naslov / Indirizzo	
Država / Paese	
Akreditirana s strani / Accreditato da	
Spletna stran / Website	
Predstavnik (ime in funkcija) / Rappresentato da (nome e posizione)	
Telefon / Telefono	
E-naslov / E-mail	
Kontaktna oseba / Persona di riferimento	
Telefon / Telefono	

E-naslov / E-mail	
-------------------	--

4. Izobraževalni programi oziroma strokovno področje, na katerega se memorandum nanaša / Programma d'istruzione/ qualificazione a cui il accordo fa riferimento

Partner 1 bo zagotovil / svolgerà:

Ime izobraževalnega programa* / strokovno področje /	Učna enota (oziroma enote) v okviru mobilnosti dijakov ali študentov (ime, vrsta enote, trajanje...)** /
Titolo del programma educativo* / area professionale	Unità d'apprendimento nell'ambito della mobilità degli studenti (titolo, tipo di unità, durata...)**

*Priloge: EUROPASS priloga k spričevalu ali/ in druga oblika podrobnega opisa učnih izidov (ali vsaj učnega načrta) izobraževalnega programa / Allegati in appendice: Supplemento al Certificato EUROPASS e/o altri documenti contenenti descrizione dettagliata dei risultati d'apprendimento (perlomeno il piano di studi) associati al programma formativo

**Priloge: Opis učne enote / Allegati in appendice: Descrizione delle unità d'apprendimento

Partner 2 bo zagotovil / svolgerà:

Ime izobraževalnega programa* / strokovno področje /	Učna enota (oziroma enote) v okviru mobilnosti dijakov ali študentov (ime, vrsta enote, trajanje...)** /
Titolo del programma educativo* / area professionale	Unità d'apprendimento nell'ambito della mobilità degli studenti (titolo, tipo di unità, durata...)**

*Priloge: EUROPASS priloga k spričevalu ali/ in druga oblika podrobnega opisa učnih izidov (ali vsaj učnega načrta) izobraževalnega programa / Allegati in appendice: Supplemento al Certificato EUROPASS e/o altri documenti contenenti descrizione dettagliata dei risultati d'apprendimento (perlomeno il piano di studi) associati al programma formativo

**Priloge: Opis učne enote / Allegati in appendice: Descrizione delle unità d'apprendimento

5. Ocenjevanje, dokumentacija, potrjevanje in priznavanje / Valutazione, documentazione, validazione e riconoscimento

Partner 1

Ocenjevanje / Valutazione:

Dokumentacija / Documentazione:

Potrjevanje / Validazione:

Priznavanje / Riconoscimento:

Partner 2

Ocenjevanje / Valutazione:

Dokumentacija / Documentazione:

Potrjevanje / Validazione:

Priznavanje / Riconoscimento:

6. Zagotavljanje kakovosti / Certificato di qualità

Ustanova gostiteljica bo zagotovila naslednje minimalne standarde kakovosti / L'ente ospitante provvederà ad assicurare i seguenti standard minimi di qualità:

1. Varno okolje za usposabljanje, kjer se lahko dijak ali študent razvija in uči / Un ambiente di formazione sicuro dove poter far crescere lo studente e aiutarlo ad imparare
2. Primerna raven usposobljenosti (EQF/ NQF stopnja in leta usposabljanja in delovnih izkušenj) / Un adeguato livello di competenze (EQF/ NQF per gli anni di formazione sul lavoro e i tirocini)
3. Čas in potrebna orodja za poučevanje / Tempo e risorse da dedicare alla formazione
4. Imenovan mentor / La nomina di un istruttore/ tutor
5. Tedenski načrt dela / Un programma settimanale/ piano di lavoro con una parte introduttiva
6. Evalvacijske diskusije, podporno usmerjanje in povratne informacije / Confronto sulla valutazione, un percorso supportivo e dei feedback
7. Končna ocena / Valutazione finale
8. Sodelovanje z ustanovo pošiljateljico v zvezi z učnim dogovorom (Učni dogovor, EUROPASS potrdilo o mobilnosti) / Cooperazione con l'ente di provenienza sul fronte degli accordi d'apprendimento (Accordo sull'apprendimento, EUROPASS Mobility)

9. Informacije o učnih pogojih in opremi / Informazioni sulle condizioni del percorso di formazione e sulle attrezzature a disposizione
10. Podpisani ECVET in EUROPASS dokumenti / La firma dell'ECVET e dei documenti EUROPASS

7. Dogovor o odgovornostih / Accordo sulle responsabilità

Področja / Responsabilità per	Ustanova pošiljateljica / Ente di provenienza	Ustanova gostiteljica / Ente ospitante	Podjetje / Società
Priprava učnega načrta / Stesura dell'accordo d'apprendimento			
Opis enot učnih izidov / Descrizione delle unità d'apprendimento e dei risultati attesi			
Erasmus+ štipendija / Erasmus+ sovvenzione			
Zavarovanja / Assicurazione*			
Organizacija namestitve / Modalità d'alloggio			
Delovna oblačila, zaščitne naprave / Abiti di lavoro, strumenti protettivi			
Organizacija poti / Accordo sul viaggio			
Mentor / Tutor, istruttore			
Kulturne in prostčasne dejavnosti / Attività culturali e di svago			
Finančni dogovor / Accordo finanziario			
...			

* Na poti, zdravstveno, na delovnem mestu, strojev in naprav / Viaggio, salute, lavoro, apparecchiatura

8. Podpisi / Firme

Partner 1

Predstavnik (ime in funkcija) / Rappresentato da (nome e posizione)	
Kraj, datum / Luogo, data	
Žig, podpis / Timbro, firma	

Partner 2

Predstavnik (ime in funkcija) / Rappresentato da (nome e posizione)	
Kraj, datum / Luogo, data	
Žig, podpis / Timbro, firma	

Priloge / Allegati:

- EUROPASS priloge k spričevalu in/ ali druge oblike podrobnega opisa učnih izidov izobraževalnega programa / Supplementi al certificato EUROPASS e/o altra documentazione specifica riguardo i risultati d'apprendimento in riferimento ai programmi formativi
- Opis učne enote / Descrizione delle Unità d'apprendimento
- Ocenjevalni listi, obvestilo o uspehu, poročilo dijaka ali študenta ... / Moduli di valutazione, Personal Transcript, Report sullo studente ...
- _____

9.2. Pravila o izbiri dijakov za opravljanje praktičnega usposabljanja v tujini⁴⁴

1. člen

Praktičnega usposabljanja v tujini se lahko udeležijo dijaki tretjega in četrtega letnika. Predvidoma gredo v prvem ocenjevalnem obdobju v tujino dijaki četrtega letnika, v drugem ocenjevalnem obdobju pa dijaki tretjega letnika. S praktičnim usposabljanjem v tujini se morajo strinjati tudi starši. Prijavljeni dijaki morajo imeti v preteklem šolskem letu najmanj dober (3) splošni učni uspeh.

2. člen

Razpis za praktično usposabljanje dijakov v tujini se objavi na šolskih spletnih straneh in na oglasni deski pred tajništvom. Dijaki se prijavijo z motivacijskim pismom in z življenjepisom. Motivacijsko pismo napišejo v slovenščini in v tujem jeziku. Življenjepis napišejo v tujem jeziku, tako da izpolnijo ustrezno različico evropskega obrazca Europass CV.

3. člen

Na praktično usposabljanje v tujini se ne morejo prijaviti dijaki, ki jim je bil v zadnjih devetih mesecih pred dnevom prijave izrečen vzgojni ukrep.

Izbrani dijaki morajo do podpisa izjave o potrditvi praktičnega usposabljanja v tujini (izjavo podpišejo dijaki in starši oz. skrbniki) poravnati vse denarne obveznosti do šole.

4. člen

Izbirni postopek vodi komisija, ki jo za tekoče šolsko leto imenuje ravnatelj. Komisija sporoči dijakom rezultate izbire.

5. člen

Kriteriji izbire in točkovnik so naslednji:

1. Splošni učni uspeh za zadnje zaključeno šolsko leto

Dijak prejme:

5 točk za odličen uspeh,

4 točke za prav dober uspeh,

3 točke za dober uspeh.

2. Ocene učiteljev oddelčnih učiteljskih zborov

Če je razpis za opravljanje praktičnega usposabljanja v tujini zaključen do 30. 11. tekočega leta, ocenijo dijaka člani oddelčnega učiteljskega zbora, ki so dijaka učili v prejšnjem šolskem letu. Če je razpis zaključen od 1. 12. tekočega leta dalje, dijake ocenijo učitelji, ki jih učijo v tekočem šolskem letu.

Dijaka ocenijo vsi člani oddelčnega učiteljskega zbora po treh kriterijih in prejme:

a) 5, 4, 3, 2 ali 1 točko za izpolnjevanje šolskih obveznosti, aktivno sodelovanje pri pouku, upoštevanje dogovorov,

b) 5, 4, 3, 2 ali 1 točko za dobre miselne sposobnosti, ustvarjalnost, razgledanost in visoko motivacijo za pridobivanje novih znanj.

c) 5, 4, 3, 2 ali 1 točko za odnos dijaka do učiteljev in vedenje pri pouku.

Dijaka dodatno ocenijo učitelji modulov, ki vključujejo praktični pouk, še po štirih kriterijih in prejme:

č) 5, 4, 3, 2 ali 1 točko za razumevanje navodil, samostojnost pri delu in sposobnost vrednotenja rezultatov,

d) 5, 4, 3, 2 ali 1 točko za ročno spretnost,

e) 5, 4, 3, 2 ali 1 točko za skrb za varnost pri delu,

⁴⁴ Vir: Srednja šola za farmacijo, kozmetiko in zdravstvo.

f) 5, 4, 3, 2 ali 1 točko za urejenost in komunikativnost.

Za vsak kriterij se izračuna povprečna vrednost ocen posameznih učiteljev, zaokrožena na dve decimalni mesti, nato se te povprečne vrednosti seštejejo. Dijak lahko iz ocen učiteljev doseže največ 35 točk.

3. Neopravičene ure

Če je razpis za opravljanje praktičnega usposabljanja v tujini zaključen do 30. 11. tekočega leta, se upoštevajo ure iz drugega ocenjevalnega obdobja prejšnjega šolskega leta. Če je razpis zaključen od 1. 12. tekočega leta dalje, se upoštevajo ure iz prvega ocenjevalnega obdobja tekočega šolskega leta (do dneva zaključka prijave).

Dijak prejme:

5 točk za 0 neopravičenih ur,

3 točke za 1- 4 neopravičene ure,

0 točk za 5 ali več neopravičenih ur.

4. Motivacijsko pismo

Dijak prejme:

5 točk za originalno, unikatno motivacijsko pismo,

3 točke za povprečno motivacijsko pismo,

1 točka za slabo izdelano motivacijsko pismo.

V primeru, da dijak motivacijsko pismo delno ali v celoti prepíše od nekoga drugega, se njegovo prijavi izloči iz izbirnega postopka za opravljanje PUD v tujini in se jo zavrže.

5. Tuji jezik

Učitelji tujega jezika ocenijo dijaka po Evropskem jezikovnem okvirju. Ocena zajema bralno razumevanje, govorno sporazumevanje ter govorno in pisno sporočanje. Dijak prejme za vsak kriterij:

po 2 točki za znanje na ravni B2,

po 1 točko za znanje na ravni B1,

0 točk za znanje na ravni A.

Ocenjevalno lestvico dijakom pojasnijo učitelji tujega jezika. Dijak lahko iz tega kriterija doseže največ 10 točk.

6. Tekmovanja in raziskovalne naloge

Dijak prejme:

5 točk za 1-3 mesto na državnem nivoju in mednarodnem nivoju ali zlato priznanje,

3 točke za 1-3 mesto na regijskem nivoju ali srebrno priznanje,

1 točko za 1-3 mesto na šolskem tekmovanju ali bronasto priznanje.

Dijak lahko iz tega kriterija doseže največ 5 točk.

7. Drugo

Dijak prejme po 1 točko iz naslednjih del: predstavljanje šole, njenih učnih programov ter drugih dejavnosti zunaj šole, nastopanje za šolo na proslavah in predstavah in podobno.

Dijak lahko iz tega kriterija doseže največ 5 točk.

6. člen

Do danega roka oddajo dijaki v referat za dijake popolno vlogo, ki vsebuje prijavo na razpis, življenjepis, motivacijsko pismo in dokazila o dosežkih pod točkami 5, 6 in 7 (fotokopije dokazil ali potrdila, podpisana od učiteljev). Upoštevajo se dosežki iz časa šolanja na SŠFKZ.

Motivacijsko pismo in izpolnjeni življenjepis pošljejo dijaki do zaključka razpisa tudi na e-naslov koordinatorja za mednarodno sodelovanje.

Dijake, ki oddajo nepopolne vloge (manjka motivacijsko pismo v slovenščini in/ali tujem jeziku ter življenjepis v tujem jeziku na e-obrazcu), komisija pozove, da v treh delovnih dneh vlogo dopolnijo. Obvestilo prejmejo na elektronski naslov, ki so ga navedli v vlogi. Če vloge v zahtevanem roku ne dopolnijo, se njihova vloga izloči iz postopka izbora.

Prijave, oddane po roku, se zavržejo in se v postopku izbora ne upoštevajo.

Pravila o izbiri dijakov za opravljanje praktičnega usposabljanja v tujini je sprejela ravnateljica šole in veljajo od 1. 9. 2012 dalje.

9.3. Zaveza h kakovosti / Impegno all qualità

Obveznosti ustanove pošiljateljice / Incombenze dell'ente di provenienza

- **Izberite** zelene ciljne države in partnerje gostiteljice, trajanje projekta in učne vsebine za doseganje zelenih učnih ciljev. / **Scegliete** i Paesi di riferimento e gli enti partner ospitanti, decidendo sulla durata del progetto ed i contenuti per conseguire i risultati d'apprendimento sperati.
- **Izberite** sodelavce (učitelje in/ali druge strokovnjake) in z njimi oblikujte jasna in pregledna izbirna merila. / **Scegliete** gli insegnanti e gli educatori nonché gli altri collaboratori, applicando a questo proposito criteri chiari e trasparenti.
- **Opreделите** predvidene učne izide mobilnosti v obliki znanja, spretnosti in kompetenc, ki jih želite razviti pri udeležencih mobilnosti. / **Definite** gli esiti d'apprendimento da conseguire in base alle conoscenze, le abilità e le competenze che dovranno essere acquisite dall'allievo che partecipa alla mobilità.
- **Pripravite** postopke ocenjevanja skupaj z ustanovo gostiteljico, da se lahko pridobljena znanja, spretnosti in kompetence potrdi in prizna. / **Preparate** assieme all'ente ospitante le procedure di votazione, in modo che le conoscenze sviluppate e le competenze acquisite all'estero possano essere riconosciute e confermate.
- Če se udeleženci mobilnosti soočajo z **ovirami za mobilnost** (npr. osebe s posebnimi učnimi potrebami ali osebe s telesno prizadetostjo), je treba sprejeti posebne ukrepe zanje, npr. zagotovitev spremljevalca. / Bisogna provvedere a garantire misure a favore dei partecipanti con **difficoltà motorie o particolari esigenze** (es. persone che necessitano di ausili didattici particolari oppure persone diversamente abili) ed al bisogno un **accompagnatore di sostegno**.
- **Pripravite** udeležence mobilnosti skupaj s partnerskimi organizacijami za praktično, strokovno in kulturno življenje v državi gostiteljici, zlasti z jezikovnim usposabljanjem, prilagojenim njihovim poklicnim potrebam. / Assieme agli enti del partenariato **preparate** i partecipanti ad immergersi nell'esperienza professionale, tecnica e culturale, valorizzando in particolar modo l'adeguata conoscenza della lingua estera e incoraggiando l'adattamento ai bisogni professionali all'estero.
- **Poskrbite za organizacijske vidike** mobilnosti - organizacijo poti, nastanitev, potrebnih zavarovanj, varnosti in zaščite, morebitnih vizumov, socialne varnosti, mentorstva in podpore, pripravljalne obiske itd. / **Pianificate gli aspetti organizzativi** che riguardano la mobilità - l'organizzazione del viaggio, l'alloggio, la copertura assicurativa e a garanzia della sicurezza, eventuali visti, la sicurezza sociale, l'affiancamento, l'organizzazione delle visite di studio ecc.
- **Naredite** Učni dogovor z udeležencem mobilnosti in ustanovo gostiteljico, da bodo predvideni učni izidi pregledni za vse vpletene. / **Stilate** l'Accordo d'apprendimento con il partecipante alla mobilità e l'ente ospitante in modo che gli esiti d'apprendimento possano essere comprensibili a ciascun partecipante coinvolto.
- Skupaj z ustanovo gostiteljico **uredite in dokumentirajte** ocenjevanje učnih izidov, z upoštevanjem priložnostno in neformalno pridobljenega znanja, kjer je to možno. Dogovorite se tudi o priznavanju učnih izidov, ki prvotno niso bili načrtovani, a so bili še vedno doseženi med mobilnostjo. / **Pianificate e documentate** assieme all'ente ospitante la valutazione degli esiti d'apprendimento, tenendo conto - ove possibile - delle conoscenze conseguite in modo informale e occasionale. Accordatevi inoltre sul riconoscimento dei risultati d'apprendimento non considerati all'inizio, ma comunque raggiunti con esito positivo durante la mobilità d'apprendimento.

- *V kolikor za mobilnost uporabljate ECVET, **sklenite** Sporazum o sodelovanju s svojim partnerjem v državi gostiteljici. / **Stilate** un Accordo di collaborazione col partner del Paese ospitante nel caso in cui vi avvalete di ECVET per la pianificazione della mobilità.*
- ***Vzpostavite** ustrezne komunikacijske kanale za komunikacijo med mobilnostjo z udeležencem in ustanovo gostiteljico ter jih s tem seznanite. / **Scegliete** canali di comunicazione adeguati per tutto il periodo di svolgimento del percorso di mobilità, avvisando di ciò sia i partecipanti sia l'ente ospitante.*
- ***Vzpostavite** sistem spremljanja projekta mobilnosti za čas njegovega trajanja. / **Predisponete** un sistema di monitoraggio della mobilità d'apprendimento per l'intera durata del percorso.*
- ***Ocenite** za vsakega udeleženca njihov osebni in strokovni razvoj po mobilnosti v tujini. / A conclusione del percorso svolto all'estero **valutate** la crescita di ciascun partecipante sia sul piano personale sia su quello professionale.*
- ***Priznajte** pridobljene učne izide s pomočjo ECVET, Europass ali drugih potrdil. / **Provvedete al riconoscimento** degli esiti d'apprendimento con l'ausilio di ECVET, Europass o altri certificati.*
- ***Razširite/diseminirajte** rezultate projektov mobilnosti čim širši množici. / **Comunicare/disseminate** i risultati dei progetti di mobilità ad un pubblico quanto più vasto.*
- ***Opravite samoevalvacijo** mobilnosti kot celote, da ugotovite ali je dosegla svoje cilje in želene rezultate. / **Fate un'autovalutazione** del percorso complessivo di mobilità per verificare il raggiungimento degli obiettivi e dei risultati desiderati.*

Obveznosti ustanove pošiljateljice in gostiteljice / Incombenze dell'ente di provenienza e dell'ente ospitante

- ***Dogovorite se** o prilagojenem programu usposabljanja za vsakega udeleženca mobilnosti (če je mogoče med pripravljalnimi obiski). / **Accordatevi** sulla possibilità di predisporre per ciascun partecipante un programma d'apprendimento individuale (possibilmente già durante la fase preparativa).*
- ***Opreделите** predvidene učne izide mobilnosti v obliki znanja, spretnosti in kompetenc, ki jih želite razviti pri udeležencih mobilnosti. / **Definite** gli esiti d'apprendimento attesi in termini di conoscenze, abilità, competenze che possono essere conseguite dai partecipanti.*
- ***Naredite** Učni dogovor z udeležencem mobilnosti, da bodo predvideni učni izidi pregledni za vse vpletene. / **Assieme al partecipante alla mobilità stilate** un accordo d'apprendimento in modo che gli esiti attesi risultino chiari a tutti coloro che vi partecipano.*
- ***Vzpostavite** ustrezne komunikacijske kanale za komunikacijo med mobilnostjo z udeležencem ter ga s tem seznanite. / **Predisponete** canali di comunicazione appropriati, avvisando di ciò il partecipante.*
- ***Dogovorite se** glede spremljanja in mentorstva. / L'accompagnamento e il tutoraggio debbono essere concordati.*
- ***Redno ocenjujte** napredek pri mobilnosti in po potrebi ustrezno ukrepajte. / **Svolgete la valutazione** del progresso durante la mobilità con costanza, intervenendo prontamente all'occorrenza.*

- **Uredite in dokumentirajte** ocenjevanje učnih izidov, z upoštevanjem priložnostno in neformalno pridobljenega znanja, kjer je to možno. Dogovorite se tudi o priznavanju učnih izidov, ki prvotno niso bili načrtovani, a so bili še vedno doseženi med mobilnostjo. / **Organizzatevi per la pianificazione e la documentazione** riguardo la valutazione degli esiti d'apprendimento, tenendo conto delle conoscenze conseguite in modo informale ed occasionale - ove ciò è possibile. Accordatevi inoltre sul riconoscimento degli esiti d'apprendimento inizialmente non previsti, ma comunque conseguiti positivamente durante il percorso di mobilità.

Obveznosti ustanove gostiteljice / Incombenze dell'ente ospitante

- **Spodbudite** razumevanje kulture in miselnosti v državi gostiteljici. / **Stimolate** l'interesse per la cultura e la comprensione delle usanze del Paese ospitante.
- **Dodelite** udeležencem naloge in odgovornosti, ki ustrezajo njihovemu znanju, spretnostim in kompetencam ter ciljem usposabljanja, kot je določeno v Učnem dogovoru in zagotovite ustrezno opremo in podporo. / **Definite** per ciascun partecipante i compiti e le responsabilità in corrispondenza al suo livello di preparazione, di abilità e competenza con lo scopo di formarlo, come disposto nell'Accordo d'apprendimento. Garantite appositi strumenti di lavoro nonché ausili di lavoro adeguati.
- **Določite** tutorja ali mentorja za spremljanje napredovanja udeleženca pri usposabljanju. / **Nominate** un tutor o accompagnatore per monitorare il progresso dell'allievo in formazione.
- **Zagotovite** podporo udeležencem in jim povejte na koga se v primeru težav obrnejo. / **Garantite** adeguato supporto ai partecipanti, specificando a chi rivolgersi in caso dovessero verificarsi dei problemi.
- **Preverite** ustrezno zavarovalno kritje za vsakega udeleženca. / **Accertatevi** che ciascun partecipante sia adeguatamente assicurato.

Obveznosti udeleženca / Incombenze del partecipante

- **Naredite** Učni dogovor z ustanovo pošiljateljico in ustanovo gostiteljico, da bodo predvideni učni izidi pregledni za vse vpletene. / **Stilate** un Accordo d'apprendimento assieme all'ente di provenienza e l'ente ospitante, in modo che gli esiti attesi possano risultare comprensibili a tutti.
- **Upoštevajte** vse dogovore glede usposabljanja in se potrudite po svojih najboljših močeh, da bi bilo usposabljanje uspešno. / **Rispettate** gli accordi che riguardano il percorso d'apprendimento, impegnandovi affinché il vostro percorso possa risultare il più proficuo possibile.
- **Upoštevajte** pravila in predpise organizacije gostiteljice, njen običajen delovni čas, kodeks ravnanja in pravila o zaupnosti. / **Attenetevi** alle norme e raccomandazioni dell'ente ospitante, rispettando l'orario di lavoro, il codice comportamentale e la normativa sulla privacy.
- **Komunicirajte** z ustanovo pošiljateljico in ustanovo gostiteljico o vseh težavah ali spremembah v zvezi z usposabljanjem. / **Mettete al corrente** sia l'ente di provenienza sia l'ente ospitante riguardo le difficoltà insorte nonché per quel che riguarda eventuali modifiche del vostro tirocinio.
- Na koncu usposabljanja **predložite** poročilo o delu skupaj z zahtevano dodatno dokumentacijo glede stroškov. / Alla fine del percorso di formazione **consegnate** una relazione sul lavoro svolto, integrandola con documentazione aggiuntiva sui costi sostenuti.

Obveznosti posredniške organizacije / Incombenze dell'ente intermediario

- **Izberite** ustrezne ustanove gostiteljice in zagotovite, da lahko dosežejo želene učne cilje. / **Scegliete** gli enti ospitanti in modo da garantire la possibilità che si possano conseguire i risultati d'apprendimento attesi.
- **Navedite** kontaktne podatke vseh vpletenih strani in zagotovite, da so končne ureditve vzpostavljene pred odhodom udeležencev iz svoje matične države. / **Indicate** i contatti (recapiti) e le informazioni di tutti coloro che collaborano al percorso di mobilità, accertandovi che prima della partenza degli allievi sia tutto in ordine.

Podpisi / Firme

Ustanova pošiljateljica, Ime, Datum / Ente d'appartenenza, Nome, Data

Ustanova gostiteljica, Ime, Datum / Ente ospitante, Nome, Data

Udeleženec, Ime, Datum / Partecipante, Nome, Data

9.4. Primer pogodbe za udeležence usposabljanja v okviru programa Erasmus+⁴⁵

POGODBA za udeležence usposabljanja v okviru programa ERASMUS+ /

CONTRATTO per i partecipanti ai corsi d'apprendimento nell'ambito del programma ERASMUS+

[Polni uradni naziv in naslov pošiljajoče organizacije / Denominazione ufficiale e indirizzo completo dell'ente di provenienza]

v nadaljevanju »**zavod**«, ki ga zastopa [priimki, imena in položaj] / di seguito l'**ente**,
rappresentato da [cognomi, nomi, funzioni]

na eni strani in / da un lato e, dall'altro

Ime in priimek / Nome e cognome:

Naslov bivališča / Indirizzo di residenza:

Številka tekočega računa / Numero del conto corrente:

Ime banke / Banca:

Nakazilo / Bonifico:

v nadaljevanju »**udeleženec**« na drugi strani / di seguito il **partecipante**,

sta se dogovorila posebne pogoje in priloge v nadaljevanju, ki predstavljajo sestavni del tega sporazuma (v nadaljevanju: sporazum) / si sono accordati sui requisiti specifici e gli allegati elencati di seguito, facenti parte del presente contratto (di seguito: contratto)

Priloga I	Učni sporazum za mobilnost za prakso Erasmus+ / Allegato I Accordo d'apprendimento in mobilità per la pratica Erasmus+
Priloga II	Splošni pogoji / Condizioni generali
Priloga III	Zaveza h kakovosti / Accordo d'impegno alla qualità

ki so sestavni del te pogodbe za projekt / che sono parte integrante del contratto del Progetto _____

⁴⁵ Vir: Šolski center Nova Gorica.

POSEBNI POGOJI / CONDIZIONI SPECIFICHE

1. ČLEN - PREDMET SPORAZUMA / ART. 1 - OGGETTO DEL CONTRATTO

- 1.1 Organizacija bo udeležencu zagotovila podporo za sodelovanje v aktivnosti mobilnosti za opravljanje prakse v okviru programa Erasmus+ iz projekta KA1-VET-21/17. / L'organizzazione garantirà al partecipante supporto per la collaborazione nelle attività che riguardano la mobilità per lo svolgimento del tirocinio in ambito del programma Erasmus+ in riferimento al progetto KA1-VET-21/17.
- 1.2. Udeleženec sprejme podporo oziroma nudene storitve, določene v 3. členu, in se zaveže, da bo aktivnost mobilnosti za prakso izvedel, kot je opisano v Prilogi I. / Il partecipante riceve supporto ovvero può beneficiare dei servizi previsti, indicati nel art. 3, impegnandosi allo svolgimento della pratica sul lavoro, come sancito nell'Allegato I.
- 1.3. Spremembe tega sporazuma morata zahtevati in se o njih dogovoriti obe pogodbeni stranki z uradnim obvestilom v obliki pisma ali elektronskega sporočila. / Le modifiche che riguardano il presente contratto devono essere richieste e concordate da entrambe le parti in forma di comunicazione ufficiale, cioè tramite lettera oppure avviso elettronico.

2. ČLEN - ZAČETEK VELJAVNOSTI IN TRAJANJE MOBILNOSTI / ART. 2 - L'INIZIO DELLA VALIDITÀ E LA DURATA DELLA MOBILITÀ

- 2.1. Sporazum začne veljati na datum podpisa zadnje izmed obeh pogodbenih strank. / Il contratto è valido dalla data della firma dell'ultima delle parti che partecipano al contratto.
- 2.2. Obdobje mobilnosti se začne najprej 12.2.2018 in zaključi najkasneje 9.3.2018. Datum konca obdobja v tujini je zadnji dan, ko mora biti udeleženec prisoten pri sprejemni organizaciji. / Il periodo di mobilità inizia non prima del 12.2.2018 e non può concludersi oltre il 9.3.2018.

3. ČLEN - FINANČNA PODPORA / ART. 3 - SUPPORTO FINANZIARIO

- 3.1. Udeleženec prejme finančno podporo iz evropskih sredstev Erasmus+ za obdobje mobilnosti, ki ne sme trajati manj kot 14 dni in več kot 12 mesecev. Podpora je določena z zneski dnevni dotacij za izračun v prijavnica 2017 s strani Evropske komisije. Tabela je objavljena na www.erasmusplus.si. Podpora je omejena glede na število dni v tujini. / Il partecipante riceve supporto finanziario dai fondi europei Erasmus+ per la durata della mobilità per l'apprendimento, che non può essere inferiore a 14 giorni nè superiore a 12 mesi. L'ammontare del supporto è determinato in base agli importi d'indennità nelle domande 2017, calcolati dalla Commissione europea. La tabella è disponibile sul sito www.erasmusplus.si (versione italiana: www.erasmusplus.it).
- 3.2. Končni znesek dotacije zajema stroške poti, bivanja, hrane in lokalnega prevoza. Izračuna se na podlagi dejanskih stroškov, in sicer / L'importo finale delle dotazioni copre le spese di viaggio, d'alloggio, spese per il cibo ed il trasporto locale. Viene calcolato in base alle spese reali, ovvero nel seguente modo:
 - potnih stroškov od organizacije pošiljateljice do organizacije gostiteljice ter nazaj / spese di viaggio dall'ente di provenienza sino all'ente ospitante e viaggio di ritorno
 - stroškov hrane / costo del cibo
 - stroškov nastanitve in / costo d'alloggio e
 - stroškov lokalnega prevoza / costi del trasporto locale.Za potrebe projekta mora udeleženec mobilnosti zagotoviti dokazilo o dejanskih datumih začetka in konca bivanja v tujini (boarding pass, Europass mobility, training agreement). / Ai fini del progetto il partecipante alla mobilità deve consegnare la prova delle date effettive dell'inizio e della fine del soggiorno all'estero (boarding pass, Europass mobility, training agreement).
- 3.3. Finančna podpora se ne sme porabiti za pokrivanje stroškov, ki se že financirajo iz evropskih sredstev. / Il supporto finanziario non può essere adoperato per la copertura dei costi già coperti con i fondi europei.
- 3.4. Ne glede na člen 3.4. je dotacija združljiva z drugimi viri financiranja, vključno z morebitnimi prihodki, ki jih udeleženec prejme za delo, opravljeno izven študija/prakse, vse dokler ustrezno izvaja aktivnosti določene v Prilogi I. / Indipendentemente all'art. 3.4. la dotazione è compatibile con altre

fonti di finanziamento, inclusi eventuali proventi da lavori svolti al di fuori dello studio/della pratica, a patto che siano rispettate le condizioni sancite nell'Allegato I.

- 3.5. Finanzično podpora ali njen del mora udeleženec vrniti, če ne upošteva pogojev tega sporazuma. Če udeleženec prekine sporazum pred njegovim iztekom, mora vrniti znesek dotacije, ki je že bil izplačan, razen če se dogovori drugače s pošiljajočo institucijo. Kljub temu pa je udeleženec, kadar mu zaključek aktivnosti mobilnosti, kot so opisane v Prilogi I, prepreči višja sila, še vedno upravičen do zneska dotacije, ki ustreza dejanskemu trajanju obdobja mobilnosti, kot je določeno v členu 2.2. Vsa preostala sredstva mora udeleženec vrniti, razen če se dogovori drugače s pošiljajočo institucijo. O takih primerih mora pošiljajoča institucija poročati NA, NA pa jih mora odobriti oziroma sprejeti. / Il partecipante ha l'obbligo di tornare l'importo derivante dal finanziamento o parte di esso in caso in cui non rispetti le condizioni di questo contratto. Se il partecipante termina il Contratto prima della scadenza prevista deve ritornare i corrispettivi già stanziati, tranne ove concordato diversamente con l'ente di provenienza. Se invece le attività di mobilità previste nel contratto dovessero terminare per cause esterne che non dipendono dalla sua volontà, il partecipante ha comunque possibilità di ritenere la somma predisposta per il tempo effettivamente svolto nel percorso di mobilità, come previsto in base all'art. 2.2. Deve restituire l'importo rimanente tranne in caso in cui si è accordato diversamente con l'ente d'appartenenza. In tal caso l'ente d'appartenenza deve relazionarsi all'autorità (od ente) nazionale di riferimento, che deve accogliere l'istanza.

4. ČLEN - PLAČILNI POGOJI / ART. 4 - CONDIZIONI DI PAGAMENTO

- 4.1 Udeležencu izmenjave se v tednu pred odhodom v tujino na njegov tekoči račun izplača podpora, ki je določena po pravilih iz člena 3.2. / Nella settimana che precede il viaggio all'estero viene eseguito il pagamento per il supporto finanziario a favore del partecipante tramite bonifico, come previsto dall'art. 3.2.
- 4.2 Udeleženec mora v času bivanja v tujini zbirati račune za hrano, potne stroške, namestitev, lokalni prevoz in morebitne izredne dodatne stroške, ob vrnitvi pa jih mora izročiti koordinatorki projekta. / Il partecipante deve tenere evidenza delle spese per il cibo, i viaggi, l'alloggio, il trasporto sulle linee locali - le evidenze dovranno essere consegnate al coordinatore del progetto al ritorno dall'estero.
- 4.3 V tednu po vrnitvi z mobilnosti dijak povrne zavodu morebitna neporabljena sredstva, to je razliko med prejeto podporo iz točke 4.1. tega člena in dejanskimi stroški, za katere je po vrnitvi predložil dokazila, na transakcijski račun (IBAN) / Nella settimana dopo il ritorno dal percorso di mobilità il partecipante torna all'ente eventuali somme non godute, ovvero la differenza tra il finanziamento ricevuto in base al subarticolo art. 4.1. del presente articolo e i costi effettivi, di cui deve allegare evidenza, al conto corrente IBAN:
- [Bančni račun, kamor naj se nakaže finančna podpora / conto bancario su cui verrà versato il compenso finanziario]
- [codice BIC della banca]
- [Namen / causale]
- [Prejemnik / ricevente]
- 4.4. V primeru, da je dijak ob vrnitvi predložil ustrezna dokazila, da je porabil več sredstev, kot mu je bilo nakazano pred odhodom, mu zavod v roku 7 dni nakaže dodatna sredstva na njegov TRR. / Nel caso in cui l'alunno porti evidenza che attesti spese maggiori a quelle previste (e dunque della somma di cui ha potuto beneficiare) gli verranno stanziati ulteriori fondi da parte dell'ente di appartenenza sul suo conto corrente.
- 4.5. Če je plačilo v skladu s členom 4.1. nižje od 100 %, se oddaja evropske ankete šteje kot zahteva udeleženca za izplačilo preostalega zneska finančne podpore / Se la paga conforme all'art. 4.1. è inferiore al 100%, la consegna del questionario viene intesa come richiesta del partecipante a poter beneficiare la somma rimanente del supporto finanziario.

5. ČLEN - KONČNO POROČILO / ART. 5 - RELAZIONE FINALE

- 5.1. Udeleženec mora po koncu mobilnosti v tujini in v roku 30 dneh po prejemu poziva za izpolnitev, izpolniti in oddati spletno evropsko anketo. Od udeležencev, ki ne izpolnijo in oddajo spletne evropske ankete, lahko institucija zahteva delno ali celotno vračilo prejete finančne podpore. / Il partecipante deve consegnare il questionario europeo online nell'arco di 30 giorni dall'invito a fine del percorso di

mobilità. L'istituzione può chiedere ai partecipanti che non adempiono a questa incombenza la restituzione di parte o dell'intera somma stanziata a supporto del percorso di mobilità.

- 5.2. V tednu po vrnitvi koordinatorka skliče sestanek z dijaki, kjer oddajo dokumente ter rešijo evalvacijsko poročilo s pomočjo sistema 1ka.si. Le-to je pogoj za izplačilo drugega nakazila, če je to potrebno. /Nella settimana del ritorno dall'estero il coordinatore definisce l'incontro con gli alunni, durante il quale gli stessi consegnano l'adocumentazione prevista e consegnano la relazione con l'ausilio del sistema 1ka.si. Questo è anche il requisito per il pagamento della seconda tranche dell'importo, se prevista.
- 5.3. Udeležencu se lahko pošlje tudi dopolnilna spletna anketa za celovito poročanje o vprašanjih v zvezi s priznavanjem. / È possibile spedire ai partecipanti un ulteriore questionario online per un relazione complessiva e per eventuali quesiti riguardo il riconoscimento del percorso.

6. ČLEN - ODGOVORNOST UDELEŽENCA / ART. 6 - RESPONSABILITÀ DEL PARTECIPANTE

- 6.1. Riziko odpovedi za udeleženca velja v primeru bolezni ali smrti v družini. Dijak mora predložiti dokazilo. / Il rischio che il partecipante possa rifiutare la possibilità di svolgere il percorso è accettabile solo in caso di malattia o di lutto in famiglia. In tal caso, l'allievo deve documentare ciò.
- 6.2. Dijak lahko do rezervacije potovanja premisli o udeležbi pri mobilnosti. Po tem datumu pa je dolžan v celoti poravnati vse do tedaj nastale stroške, če ni navedel katerega od zgoraj navedenih razlogov za odpoved udeležbe pri mobilnosti. Denar v dogovorjenem roku nakaže na tekoči račun Šolskega centra Nova Gorica, za projekt PITA. / L'allievo può ripensare riguardo la sua partecipazione al percorso di mobilità sino alla prenotazione del viaggio, mentre a seguito della prenotazione avvenuta deve compensare tutti i costi sino a quel momento tranne nel caso non abbia indicato uno dei predetti motivi per l'annullamento della partecipazione. Per il progetto PITA, l'ammontare monetario corrispettivo deve essere versato tramite bonifico al conto corrente del Šolski center Nova Gorica.

7. ČLEN - VELJAVNA ZAKONODAJA IN PRISTOJNO SODIŠČE / ART. 7 - NORMATIVA APPLICABILE E TRIBUNALE COMPETENTE

- 7.1. Za ta sporazum velja zakonodajo Republike Slovenije. / Per il presente contratto è applicabile la normativa della Repubblica slovena.
- 7.2. Pristojno sodišče, določeno v skladu z veljavno nacionalno zakonodajo ima izključno pristojnost za obravnavo kakršnih koli sporov med institucijo in udeležencev v zvezi s tolmačenjem, uporabo in veljavnostjo tega sporazuma, če spora ni mogoče rešiti na prijateljski način. / Il Tribunale competente, scelto in base alla normativa nazionale vigente, può intervenire per motivi che riguardano esclusivamente controversie tra l'istituzione e i partecipanti e nascono per ragioni di traduzione, per la validità del presente Contratto, nel caso in cui non è possibile trovare soluzioni sul piano amichevole.

Za udeleženca / Il Partecipante
 [priimek / ime] [cognome / nome]

[podpis] [firma]

V [kraj], [datum] A [luogo], [data]

Za ustanovo / Per l'Ente
 [priimek / ime / položaj] [cognome / nome / funzione]

[podpis] [firma]

V [kraj], [datum] A [luogo], [data]

Priloga II / Allegato II

SPLOŠNI POGOJI / CONDIZIONI GENERALI

Člen 1: Odgovornost / Art. 1: Responsabilità

Posamezna pogodbeni stranka drugo pogodbeno stranko razrešuje kakršne koli civilne odgovornosti za škodo, ki jo utрпи sama ali njeno osebje zaradi izpolnjevanja te sporazuma pod pogojem, da ta škoda ni posledica resne ali namerne kršitve strani druge pogodbeni stranke oziroma njenih zaposlenih. / Il contratto prevede che ciascuna delle parti sollevi l'altra da qualsivoglia responsabilità civile per danni conseguiti (o arrecati dal proprio personale) nel corso della durata del presente Contratto, a patto che i suddetti danni non si siano verificati a conseguenza di condotta grave o dannosa da parte delle controparte o del suo personale.

Nacionalna agencija Republike Slovenije, Evropska komisija ali njuni zaposleni ne bodo odgovorni za morebitne zahtevke po tej pogodbi v zvezi s škodo, ki je nastala med izvajanjem obdobja mobilnosti. Posledično bosta nacionalna agencija Republike Slovenije ali Evropska komisija zavrnila kakršnekoli zahteve za nadomestila ali vračila, ki bodo priložene takim zahtevkom. / Non risponderanno di eventuali danni occorsi durante lo svolgimento del percorso di mobilità l'agenzia nazionale della Repubblica slovena né la Commissione europea né i loro impiegati né sono responsabili per eventuali richieste di copertura dei danni o rimborsi.

Člen 2: Prekinitev sporazuma / Art. 2: Cessazione del contratto

V primeru, da udeleženec ne opravi svojih obveznosti po tem sporazumu, in ne glede na posledice v skladu z nacionalno zakonodajo, ima institucija zakonsko pravico, da prekine ali odpove pogodbo brez kakršnih koli pravnih formalnosti, če se udeleženec ne odzove v roku enega meseca po prejemu obvestila s priporočeno pošto. Če udeleženec odpove sporazum preden se sporazum izteče, oziroma če ne izpolnjuje sporazuma s pravili, mora vrniti znesek dotacije, ki je že bil izplačan, razen če se drugače dogovori s pošiljajočo organizacijo. / Nel caso in cui il partecipante non svolga gli obblighi nel periodo prestabilito, e indipendentemente alle conseguenze in base alla normativa nazionale, l'istituzione gode del diritto formale di interrompere o cessare l'accordo senza dover formalizzare ciò legalmente se il partecipante non risponde nell'arco di un mese dalla ricevuta della raccomandata postale. Se il partecipante decide di interrompere l'accordo prima della conclusione naturale, oppure nel caso in cui non rispetti le regole, deve restituire la somma corrisposta già stanziata a suo favore, tranne in caso di accordi differenti con l'ente di appartenenza.

V primeru odpovedi sporazuma s strani udeleženca zaradi »višje sile«; tj. nepredvidljivo izredno stanje ali dogodek izven nadzora udeleženca, ki ga ni moč pripisati napaki ali malomarnosti na strani udeleženca, je udeleženec upravičen do prejema zneska dotacije, ki ustreza dejanskemu trajanju mobilnosti, kot je določeno v členu 2.2. Vsa preostala sredstva mora udeleženec vrniti, razen če se drugače dogovori s pošiljajočo organizacijo. / In caso di rinuncia del Contratto da parte del partecipante a seguito di cause esterne maggiori che non dipendono dalla sua volontà, e che non sono conseguenza dei suoi errori o negligenza, lo stesso può beneficiare dell'importo rapportabile all'effettiva durata della mobilità per l'apprendimento, come definito dall'articolo 2.2. Tutti i rimanenti finanziamenti devono essere riconsegnati tranne in caso di accordi differenti presi con l'organizzazione d'appartenenza.

Člen 3: Varovanje podatkov / Art. 3: Protezione dei dati

Vsi osebni podatki v tem sporazumu se obdelujejo v skladu v skladu z Uredbo (ES) št. 45/2001 Evropskega parlamenta in Sveta o varstvu posameznikov pri obdelavi osebnih podatkov v institucijah in organih Skupnosti ter o prostem pretoku takih podatkov. Taki podatki se obdelujejo izključno v zvezi z izvajanjem in spremljanjem izvajanja sporazuma s strani pošiljajoče institucije, nacionalne agencije in Evropske komisije, brez vpliva na možnost posredovanja podatkov organom, ki so odgovorni za nadzor in revizijo v skladu z evropsko zakonodajo (Računsko sodišče ali Evropski urad za boj proti goljufijam (OLAF)). / Tutti i dati personali contenuti nel presente contratto sono trattati conformemente alla Decisione (ES) nr. 45/2001 del

Parlamento europeo e del Consiglio sulla protezione individuale nel trattamento dei dati personali nelle istituzioni e negli organi della Comunità nonché della libera circolazione dei dati. Questi dati sono trattati esclusivamente per lo svolgimento e il monitoraggio dell'accordo da parte dell'ente di provenienza, l'agenzia nazionale e la Comunità europea, senza l'obbligo di passare i dati agli organi/enti per la supervisione e la revisione in conformità alla normativa europea (la Corte dei conti oppure l'Ufficio europeo per la lotta antifrode).

Na podlagi pisne zahteve lahko udeleženec zahteva dostop do svojih osebnih podatkov in popravi oziroma dopolni kakršne koli netočne ali nepopolne informacije. Vsa vprašanja v zvezi z obdelavo svojih osebnih podatkov lahko udeleženec naslovi na pošiljajočo institucijo in/ali nacionalno agencijo. / Tramite richiesta scritta l'allievo può avere accesso ai dati che lo riguardano e può correggere informazioni inesatte o integrare quelle disponibili. Il partecipante può altresì indirizzare i quesiti in merito al trattamento dei dati all'ente d'appartenenza e/o all'agenzia nazionale.

Udeleženec lahko vloži pritožbo v zvezi z obdelavo svojih osebnih podatkov pri nacionalnem nadzornem organu za varstvo podatkov v zvezi z uporabo teh podatkov s strani pošiljajoče institucije ali nacionalne agencije, oziroma pri Evropskem nadzorniku za varstvo podatkov, če gre za uporabo podatkov s strani Evropske komisije. / Il partecipante ha la facoltà di appellarsi contro il trattamento dei suoi dati personali da parte dell'ente d'appartenenza o dell'agenzia nazionale all'ente di vigilanza nazionale per la protezione dei dati, ovvero al Garante europeo della protezione dei dati

Člen 4: Kontrole in revizije / Art. 4 Verifica e revisioni

Pogodbene strani se zavezujeta, da bosta posredovali vse podrobne informacije, ki jih zahtevajo Evropska komisija, nacionalna agencija Republike Slovenije ali kateri koli drug zunanji organ, ki ga Evropska komisija ali nacionalna agencija Republike Slovenije pooblastita za preverjanje ustreznega izvajanja obdobja mobilnosti in določb tega sporazuma. / Le parti concordano sul fatto che comunicheranno le informazioni richieste dalla Commissione europea, l'agenzia nazionale della Repubblica slovena o altri enti esterni delegati dalla Commissione europea o dalla Repubblica slovena alla verifica dello svolgimento della mobilità nel periodo accordato e in base all'accordo stipulato.

9.5. Glavne aktivnosti pred, med in po mobilnosti glede na deležnike

FAZE DELEŽNIKI	PRED MOBILNOSTJO	MED MOBILNOSTJO	PO MOBILNOSTI
USTANOVA POŠILJATELJICA	- Iskanje virov financiranja; - Iskanje partnerjev (ustanove gostiteljice); - Način izbire dijakov/šolencev; - Določitev vlog/nalog deležnikov v mobilnosti (sporazum o sodelovanju); - Pravni vidiki (ureditev zavarovanja, varstvo pri delu in plačilo); - Organizacija termina, poti in namestitve; - Priprava dogovora o ocenjevanju, oblikovanje in podpis učnega dogovora in ostalih dokumentov; - Priprava dijakov/šolencev na mobilnost.	- Spremljanje mobilnosti (preko različnih kanalov: Skype, eTwinning, elektronska pošta ...); - Prisotnost spremljevalnega učitelja.	- Potrjevanje učenja v sosednji državi; - Priznavanje učnih izidov; - Evalvacija procesa mobilnosti dijakov/šolencev; - Priprava vsebinskega in finančnega poročila (predvsem projekti v sklopu Erasmus+).
DIJAK/ŠOLEN	- Priprava dijakov/šolencev na pot: - Spoznavanje Italije, kraja bivanja, poti do tja; - Znanje jezika; - Spoznavanje podjetja, v katerem bi opravljal prakso; - Prijava na razpis; - Finančna podpora; - Podpis učnih pogodb; - Zdravstveni pregled (če je potrebno); - Sklenitev zavarovanja (komercialnega); - Opravljen varstvo pri delu (ki se opravi pred prakso na šoli in po potrebi v podjetju).	- Odgovorno opravljanje prakse; - Pisanje dnevnika dela/bloga; - Poskrbeti za podpise dokazila o praksi (Europass potrdilo o mobilnosti, dnevnik dela, obvestilo o uspehu in ocenjevalni list).	- Predstavitve izkušnje mobilnosti; - Predstavitve dokazila o stroških; - Izpolnitev anketnega vprašalnika.
PODJETJE	- S šolo (pošiljateljico ali gostiteljico) se dogovoriti o obdobju izvajanja, številu dijakov/šolencev in učni vsebini; - Seznanimi dijaka/šolca s predpisi o varstvu in zdravju pri delu in oceni tveganja na delovnem mestu.	- Zagotavljanje varnosti in zdravja pri delu; - Vključevanje dijaka/šolca v delovni proces; - Ocenjevanje učnih izidov; - Spremljanje, beleženje in poročanje (o prisotnosti na delu, odnosu do dela in odnosu do drugih) mentorja o poteku prakse, o napredovanju dijaka/šolca in o morebitnih odstopanjih.	- Podpis dokazila o praksi (Europass potrdilo o mobilnosti, dnevnik dela, obvestilo o uspehu in ocenjevalni list); - Sodelovanje pri evalvaciji procesa mobilnosti dijakov/šolencev.
USTANOVA GOSTITELJICA	- Določitev vlog/nalog deležnikov v mobilnosti (sporazum o sodelovanju); - Pomoč pri organizaciji termina, poti in namestitve; - Iskanje podjetij.	- Spremljanje oziroma nadzorovanje mobilnosti; - Podpis dokazila o praksi (Europass potrdilo o mobilnosti, dnevnik dela, obvestilo o uspehu in ocenjevalni list).	Sodelovanje pri evalvaciji procesa mobilnosti dijakov/šolencev.
POSREDNIŠKA ORGANIZACIJA	Vse naloge ustanove pošiljateljice in gostiteljice razen iskanja virov financiranja, način izbire dijakov/šolencev in priprave dijakov/šolencev na mobilnost.	Vse naloge ustanove pošiljateljice in gostiteljice.	Vse naloge ustanove pošiljateljice in gostiteljice.

9.6. Primer programa predavanja na temo varnost in zdravje pri delu ter požarne varnosti⁴⁶

VARNOST PRI DELU (TRAJANJE: 45 minut):

- Predpis, ki ureja področje varnosti pri delu - Zakon o varnosti in zdravju pri delu (pomen, sporočilna vrednost).
- Kdaj je potrebno izvajati usposabljanje s področja varnosti pri delu.
- Na kakšno obdobje je potrebno izvajati periodično preverjanje znanja s področja varnosti pri delu.
- Kaj je izjava o varnosti z oceno tveganja.
- Nevarne snovi - kaj so NS, oznake na embalaži NS.
- Pogoji za varno opravljanje dela.
- Pravica in dolžnost delavca po odklonitvi dela.
- Pravica in dolžnost delavca po javljanju škodljivosti, nevarnosti ali nevarnih pojavov.
- Navodila za varno delo z delovno opremo, napisi in oznake na delovni opremi.
- Dolžnost nadrejene osebe glede zagotavljanja varnosti pri delu.
- Preventivni zdravniški pregled - kdo ga izvaja?
- Dolžnost delavca glede izvajanja del - izvaja lahko samo takšna dela, za katera je usposobljen in razpolaga z vso potrebno opremo za varno izvedbo (predstavitev 2 primerov).
- Delo na višini - kaj je delo na višini.
- Ročno dvigovanje in premeščanje bremen - največja dovoljena masa bremena, pravilni postopek dvigovanja in premeščanja.
- Kaj je nezgoda pri delu in kakšne ukrepe izvajamo ob nezgodi.
- Varnostni znaki za obveznost - oblika in barva (prikaz primera znaka).
- Varnostni znaki za nevarnost - oblika in barva (prikaz primera znaka za nevarnost vozil notranjega transporta - kaj znak pomeni, kakšne so nevarnosti, kakšne so dolžnosti delavca pri gibanju po ali v bližini transportnih poti oz. transportnih sredstev). Prepoved zadrževanja v bližini transportnih sredstev in naprav.
- Varnostni znaki za prepoved - oblika in barva (prikaz primera znaka).
- Oznaka nevarnih snovi (primerjava starega simbola in novega simbola).

POŽARNA VARNOST (TRAJANJE: 45 minut):

- Predpis, ki ureja področje požarne varnosti - Zakon o varstvu pred požarom (pomen, sporočilna vrednost).
- Kdaj je potrebno izvajati usposabljanje s področja požarne varnosti in na kakšno časovno periodo.
- Požarni red - čemu je namenjen in kaj opredeljuje.
- Prinašanje požarno nevarnih predmetov (kuhalniki, grelniki, kaloriferji ...) v delovne in druge prostore delodajalca, brez vednosti delodajalca.
- Kje smemo kaditi - prostor za kajenje (kako je označen), prepovedano kajenje (znak).
- Ukrepi v primeru izbruha požara.

⁴⁶ Vir: Šolski center Velenje, Šola za rudarstvo in okoljevarstvo.

- Vrste gasilnikov.
- Gašenje trdih snovi.
- Gasilnik na prah - vrste požarov, ki jih lahko pogasimo.
- Gasilnik na CO₂ - vrste požarov, ki jih lahko pogasimo.
- Gasilnik na prah - postopek aktiviranja in gašenja.
- Gasilnik na CO₂ - postopek aktiviranja in gašenja.
- Določila grede uporabe sredstev in naprav za gašenje in reševanje.
- Poti za umik v sili - prehodnost in oznake.
- Oznaka za zbirno mesto - pomen zbirnega mesta in naloge na zbirnem mestu.
- Telefonska številka za prijavo požara.
- Katere podatke sporočimo ob prijavi požara.
- Požarna straža - kdaj se organizira, kdo jo izvaja, kako dolgo se izvaja.
- Shranjevanje eksplozivnih in vnetljivih nevarnih snovi.
- Ukrepi za preprečitev samovžiga - primer mastnih krp ali drugih predmetov prepojenih z vnetljivo snovjo.

9.7. Seznam dijaških in študentskih domov na programskem območju

Dijaški domovi na programskem območju v Sloveniji so:

- Gorenjska:
 - Dijaški in študentski dom Kranj
 - Šolski center Škofja loka Srednja šola za strojništvo, Dijaški dom
 - Srednja gostinska šola Radovljica (dijaški dom na Bledu)
- Goriška:
 - Dijaški dom Tolmin
 - Srednja šola Veno Pilon Ajdovščina, Dijaški dom
 - Dijaški dom Nova Gorica
 - Šolski center Nova Gorica, Biotehniška šola, Dijaški dom
 - Škofijska gimnazija Vipava, Dijaški dom (zasebni zavod)
- Obalno-kraška:
 - Gimnazija, elektro in pomorska šola Piran, (dijaški dom v Portorožu)
 - Dijaški in študentski dom Koper
 - Srednja šola Izola, Dijaški dom
- Osrednjeslovenska:
 - Dijaški dom Bežigrad Ljubljana
 - Dijaški dom Ivana Cankarja Ljubljana
 - Dijaški dom Vič
 - Dijaški dom Tabor Ljubljana
 - Dijaški dom Poljane Ljubljana
 - Gimnazija Šiška, Dijaški dom
 - Zavod sv. Stanislava, Jegličev dijaški dom (zasebni zavod - Ljubljana)
 - Zavod sv. Frančiška Saleškega, Dom Janeza Boska (zasebni zavod - Škofljica)
- Primorsko-notranjska:
 - Srednja gozdarska in lesarska šola Postojna, Dijaški dom

Dijaški domovi na programskem območju v Italiji so:

- Trst:
 - Slovenski dijaški dom Srečko Kosovel v Trstu
 - Collegio Marianum - Marijanišče (Opčine pri Trstu)
 - Civiform (Opera Villaggio del fanciullo) Opčine pri Trstu
 - Residenza universitaria "Rifugio Cuor di Gesù"
 - Casa "San Francesco"
 - Famiglia universitaria "Auxilium" dell'Opera Figli del Popolo di mons. Edoardo Marzari (Repubblica dei ragazzi)
 - Casa Famiglia "Mater Dei"
 - Convitto Universitario dell'Oratorio Salesiano San Giovanni Bosco
 - Opera San Giuseppe
 - Residenza per studenti universitari "Rivalto"
 - Collegio Dimesse
 - Centro Giovanile Studenti dei Padri Gesuiti

- Gorica:
 - Slovenski dijaški dom Simon Gregorčič v Gorici
 - Convitto Salesiano San Luigi
 - Istituto Nostra Signora
- Videm:
 - Convitto Tomadini
 - Educandato Statale »Collegio Uccellis« (Convitto)
 - Collegio convitto »Paulini« (Suore Rosarie)
 - Collegio Dimesse Udine (Convitto universitario)
 - Convitto Nazionale »Paolo Diacono« (Čedad, Špeter)
 - Civiform (Čedad)
 - Collegio Salesiano Don Bosco (Tolmeč)
 - Istituto Bertoni (Comunità degli Stigmatini) Humin
- Pordenone:
 - Fondazione Opera Sacra Famiglia
 - Collegio Don Bosco - Convitto Universitario
- Benetke:
 - *Glej seznam študentskih domov*

Študentski domovi⁴⁷ na programskem območju v Sloveniji so:

- Goriška:
 - Študentski domovi v Novi Gorici (Študentski dom na Erjavčevi, Študentski dom Presta)
- Obalno-kraška:
 - Študentski domovi na Primorskem (Koper, Portorož, Zasebni)
- Osrednjeslovenska:
 - Študentski domovi v Ljubljani (Bežigrad, Center, Mestni log, Rožna dolina, Šiška, Stanovanja)
 - Ostali študentski domovi (Katoliški)

Študentski domovi⁴⁸ na programskem območju v Italiji so:

- Trst:
 - Casa dello studente E1
 - Casa dello studente E3
 - Casa dello studente E4
 - Casa dello studente di via Gozzi 5
- Gorica:
 - La casa dello studente di Palazzo de Bassa
- Videm:
 - La Casa dello Studente
 - Rizzi "Nuova Domus Utinensis"

⁴⁷ <http://studentski.net/bivanje/studentski-domovi-v-sloveniji.html>.

⁴⁸ Seznam za območje FJK je dostopen na: <http://ardiss.fvg.it/contenuti.php?view=page&id=213>.

- Domus Academica "Maria Bambina"
- Pordenone:
 - La casa dello studente
- Benetke:
 - Istituto vescovile "G. MARCONI", Portogruaro - Venezia
 - Casa Dello Studente, Portogruaro - Venezia
 - Case studentesche del Centro Pastorale Universitaria Santa Fosca, Venezia
 - Domus Civica - Casa della studente e Ostello, Venezia
 - ESU (Azienda regionale per il diritto allo studio anche per studenti non universitari), Venezia
 - Casa del Giovane (solo maschile), Marghera
 - Casa Studentesca Domus Giustinian (solo femminile), Venezia
 - Casa Studentesca We_Crociferi (misto), Venezia
 - Collegio Santa Caterina (solo femminile), Mestre
 - Collegio Universitario dei Gesuiti di Venezia (misto), Venezia
 - Collegio Universitario San Pietro (solo femminile), Venezia
 - Istituto Berna Don Orione (solo maschile), Mestre
 - Elenco siti offerta per Studenti⁴⁹

⁴⁹ [www.phosphoro.com](http://www.phosphoro.com;);

<http://www.patriarcatovenezia.it/vita-pastorale/beni-culturali-e-turismo/residenze-universitarie/>;

<http://aziendevenezia.it/d-1199/alloggi-per-studenti-e-lavoratori-con-servizi-di-tipo-alberghiero.html>.

9.8. Primer evalvacije procesa mobilnosti dijakov v obliki strukturiranega intervjuja

Datum / Data:

Mobilnost opravljena v/na / Mobilità d'apprendimento svolta a:

Dijaki / Alunno:

Evalvatorji / Addetti alla valutazione:

SPLOŠNI DEL / PARTE GENERALE:

1. Informiranost pred, med in po mobilnosti / Livello di preparazione prima, durante e a conclusione del percorso di mobilità:
2. Nastanitev / Alloggio:
3. Višina sredstev / Ammontare delle risorse finanziarie:
4. Trajanje / Durata:
5. Pomoč spremljevalne učiteljice / Supporto dell'insegnante di riferimento:
6. Pomoč koordinatorja v tujini / Supporto del coordinatore all'estero:
7. Predlogi za spremembe / Proposte di miglioramento:
8. Kaj bi posebej izpostavili / Note particolari:
9. Če bi vedeli, kako bo, ali bi se vseeno odločili za mobilnost? (ocene od 1-5) / A seguito dell'esperienza maturata rifareste un percorso di mobilità per l'apprendimento? (scala 1-5)

STROKOVNI DEL / PARTE TECNICA:

1. Opis delovnega dne / Descrizione della giornata lavorativa
2. Delovne naloge, ki so podobne kot doma / Compiti lavorativi simili (equiparabili) a quelli svolti nel proprio Paese
3. Delovne naloge, ki se razlikujejo / Compiti lavorativi differenti da quelli svolti nel proprio Paese
4. Najbolj zanimivo na delovnem mestu je bilo / Aspetti/situazioni più interessanti verificatesi sul luogo di lavoro:
5. Največji izziv na delovnem mestu / Principali difficoltà sul luogo di lavoro:

SKLEPI / DECISIONE/CONCLUSIONI: